Влада – Радам !

Голос України

Газета Верховної Ради України № 53 (1053) ♦ Середа, 22 березня 1995 року ♦ Ціна договірна

Борги наші: відстрочка на тринадцять років

Ми сподіватимемося, що нинішній візит російської делегації щодо підготовки Договору про дружбу і співробітництво буде завершальний. Наступний крок — приїзд Президента РФ Бориса Єльцина... Приблизно такими словами виконувач обов'язків Прем'єр-міністра України Євген Марчук вітав в аеропорту Бориспіль делегацію експертів, що на чолі з першим віце-прем'єр-міністром РФ Олегом Сосковцем прибула у понеділок до нашої столиці.

Сосковець не знайшовся, що відповісти на такий недвозначний натяк: мовляв, чи не занадто затягуємо підписання Договору, проте втішив українську сторону, повідомивши, що питання про подвійне громадянство (а також кримські проблеми) не розігруватиметься як козирний туз і не затримуватиме підписання Договору.

(Закінчення на 2-й стор.)

На фото: Олег Сосковець і Євген Марчук.

Леонід Кучма дякує Росії

Президент України Леонід Кучма висловив вдячність керівництву Росії за «розуміння тих процесів, що йдуть в Україні».

У понеділок на зустрічі в Києві з главою російської делегації на переговорах з Україною, першим віце-прем'єром РФ Олегом Сосковцем, Л. Кучма пояснив, що має на увазі ситуацію, яка склалася в Криму.

За словами Президента України, «у Криму пішли дещо не в той бік». «Ми їх попросили зупинитися,» — сказав Л. Кучма, додавши, що автономію Криму ніхто не збирається скасовувати.

Президент США відвідає Київ 10 травня

Президент США Білл Клінтон відвідає Київ з офіційним візитом 10 травня, повідомив у вівторок на брифінгу МЗС України начальник управління інформації МЗС Юрій Сергеєв. Це — другий візит президента Клінтона до України. Вперше він побував у Києві в січні 1994 року, коли було підписано тристоронню заяву президентів України, США й Росії про надання допомоги ядерному роззброєнню України.

Правовий хаос ще нікому добра не приносив

Перебіг подій довкола ситуації в Криму отримав, нарешті, минулого тижня логічне завершення. Народні депутати України прийняли ряд рішень, які визначили статус Автономної Республіки Крим, відмінили її Конституцію, яка суперечила Основному Законові нашої держави, ліквідували врешті і посаду президента півострова.

Саме цій темі і був присвячений брифінг Голови Верховної Ради України О. Мороза, його першого заступника О. Ткаченка та голови Тимчасової комісії по вивченню політико-правової ситуації в Автономній Республіці Крим, народного депутата України Ю. Кармазіна, який відбувся 20 березня.

(Закінчення на 2-й стор.)

Не заважайте працювати!

20 березня колишній президент Автономної Республіки Крим Юрій Мєшков провів прес-конференцію. Він охарактеризував обстановку на півострові як «дуже серйозну, тривожну», заявив, що «в Криму ставлення до державності та інституту президентства не змінювалося й не зміниться».

Однак насправді обстановка в Сімферополі й у цілому в автономії надзвичайно спокійна. Більшість кримчан сприйняла рішення ВР України схвально. Працюють промислові підприємства, колгоспи й радгоспи сіють ранні колоскові, підживлюють рясні посіви озимих. Уряд Автономної Республіки Крим, очолюваний прем'єр-міністром Анатолієм Франчуком, як і раніше, вживає заходи щодо стабілізації економічної ситуації. До засобів масової інформації надходять десятки телеграм від трудових колективів, де вони підтримують уряд і різко негативно ставляться до можливого рішення ВР Криму про відставку уряду.

(Закінчення на 5-й стор.)

ДО КРИМУ ПРИБУЛА КОНСУЛЬСЬКА ГРУПА ПОСОЛЬСТВА РФ

До Сімферополя прибула виїзна консульська група посольства Російської Федерації в Україні у складі 4 чоловік.

Як заявив в інтерв'ю журналістам завідувач консульського відділу Михайло Глушков, мета групи — виконання консульських обов'язків, у тому числі розв'язання питань, пов'язаних з прийняттям російського громадянства тими жителями Криму, котрі цього бажають. У своїй роботі група має намір керуватися принципами, закладеними у Віденській конвенції 1961—63 років про консульські відносини. М. Глушков також повідомив, що консульська група має право виписувати російські паспорти на місці. «Ми готові зробити все, щоб наші громадяни отримали документи і оформили паспорти», — зазначив він.

ШАНОВНІ ЧИТАЧІ! УВАГА! «ГАРЯЧИЙ ТЕЛЕФОН»!

22 березня з 18.00 до 19.15 на ваші запитання відповідатиме заступник Голови Верховної Ради України **Олег Олексійович ДЬОМІН.**

Тел. у Києві 225-40-25.

Роз'яснення Міністерства юстиції України

Події, які відбуваються в Криму, свідчать про намір владних структур автономії запровадити на півострові подвійне громадянство. Так Верховна Рада Автономної Республіки Крим звернулася до Президента Російської Федерації з проханням «направити до Севастополя, Сімферополя та інших міст виїзне російське консульство в Україні для оформлення російського громадянства всім бажаючим його отримати».

Характерно, що до питань подвійного громадянства в Криму привертається увага населення тепер, коли завершується узгодження проекту Договору між Україною та Російською Федерацією про дружбу, співробітництво та партнерство.

Звертаючи увагу громадськості на цей факт, Мінюст роз'яснює, що звернення Верховної Ради Автономної Республіки Крим суперечить чинному законодавству України.

(Закінчення на 2-й стор.)

Офіційно

У Президії Верховної Ради України

20 березня відбулося чергове засідання Президії Верховної Ради України.

Президія розглянула питання про проект закону про Державний бюджет України на 1995 рік, про незадовільне виконання рішень Уряду щодо компенсаційних грошових виплат для оплати житлово-комунальних послуг малозабезпеченим верствам населення. Вирішено внести їх на пленарні засідання.

Президія доручила постійним комісіям з питань бюджету, з питань фінансів і банківської діяльності, з питань соціальної політики та праці, з питань економічної політики та управління народним господарством разом з Кабінетом міністрів розробити механізми компенсації громадянам втрат від знецінення їх грошових заощаджень в установах Ощадного банку України та Укрдержстраху.

Затверджено питання про порядок денний пленарних засідань та організацію роботи Верховної Ради 21—24 березня 1995 року.

Розглянуто деякі кадрові та ряд інших питань державного життя.

Вів засідання Президії Голова Верховної Ради України Олександр Мороз.

Прес-служба Верховної Ради України.

У КОМІСІЯХ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Проект бюджету на 1995 рік проаналізовано в **Комісії з питань чорнобильської катастрофи.** Депутати зазначили, що він потребує суттєвих змін, доповнень і уточнень. Необхідно збільшити витрати з державного бюджету на соціальний захист населення, а саме, пільгові кредити членам житлово-будівельних кооперативів, самостійне переселення громадян з радіаційно забруднених територій тощо.

Сума — 831,92 мільярда карбованців, яка виділяється на ліквідацію наслідків чорнобильської катастрофи, на думку депутатів, явно недостатня. Від загальних витрат на соціальний захист населення, що потерпіло внаслідок аварії, передбачено 62 відсотки.

Члени Комісії акцентували увагу на джерелах збільшення доходної частини бюджету. Це можливо зробити за рахунок імпортного мита на товари, що ввозяться суб'єктами підприємницької діяльності, податку за землекористування, який повинні сплачувати всі організації і підприємства, в тому числі й військові частини. Пропонується також зобов'язати всіх без винятку проводити сплати до Чорнобильського фонду (мова йде про 12-процентний податок).

На засіданні **Комісії з питань охорони здоров'я, материнства і дитинства** обговорено проекти бюджету на 1995 рік.

Ще в грудні минулого року до **Комісії з питань бюджету** було направлено зауваження і пропозиції щодо витрат бюджету в повному обсязі, спрямованих на соціальний захист дітей, багатодітних сімей, допомогу одиноким матерям, оскільки підростаюче покоління в нинішніх важких соціально-економічних умовах найбільше страждає із-за неповноцінного харчування. Тому діти зростають кволими, погано розвиваються, часто хворіють. На думку депутатів, рубається під корінь майбутнє нації.

Комісія з питань охорони здоров'я, материнства і дитинства неодноразово зверталася у відповідні інстанції з проханням передбачити в бюджеті 1995 року додаткові кошти в сумі 25 трильйонів карбованців для закупівлі життєво необхідних ліків, вакцин, сироваток, а також для реалізації Комплексної програми розвитку медичної, ветеринарної та мікробіологічної промисловості, що дасть можливість у найближчі два роки скоротити на 25—30 відсотків витрати з бюджету на закупівлю лікарських засобів за кордоном.

Комісія з питань економічної політики та управління народним господарством розглянула проект Закону про Державний бюджет України на 1995 рік.

На думку членів комісії, проект Державного бюджету можна прийняти у першому читанні і доопрацювати з урахуванням зауважень та пропозицій.

Прес-служба Верховної Ради України.

Парламентська хроніка

Проект бюджету розглядатимуть у середу

Ранкове засідання 21 березня

Депутати розглянули перелік питань порядку денного засідань Верховної Ради України на 21—24 березня. Особливу увагу було приділено необхідності обговорення закону про державну владу, майбутньому звіту Генерального прокурора. Дискусію викликало питання про звіт Кабінету міністрів. Частина депутатів наполягала на тому, щоб він відбувся нинішнього тижня. Однак, за цю пропозицію не проголосувала більшість, хоча питання ставилося на голосування кілька разів. Зрозуміло, що в пожежному порядку воно не могло розглядатися і сьогодні.

Звіт Президії, як домовилися депутати шляхом голосування, перенесено на пізніше. Так само, як і інформацію тимчасової комісії з питань, пов'язаних з виготовленням українських грошей. Таким чином депутати мимоволі формували не лише порядок денний нинішнього тижня, а й фактично розподіляли робочий час вже в наступному місяці.

У парламенті знову лунала вимога про відновлення радіотрансляції пленарних засідань Верховної Ради України. Та навіть за внесення цього питання на розгляд сесії проголосувало всього 192 депутати. Втім, частина промовців вимагала відновлення повної трансляції пленарних засідань, але решта обстоювала доцільність трансляції обговорення питань соціального захисту. Знову постало питання й про доцільність розгляду проекту Закону України «Про державний бюджет на 1995 рік»: мовляв, не все готово для такого розгляду. Однак це питання, одне-єдине, внесене на розгляд на середу, втрималося.

Наприкінці ранкового засідання з першого питання про рішення уряду щодо підвищення цін на енергоносії для населення виступив голова постійної Комісії з питань паливно-енергетичного комплексу, транспорту і зв'язку Олександр Кожушко.

Світлана ПИСАРЕНКО.

Фото Сергія КОВАЛЬЧУКА.

Правовий хаос ще нікому добра не приносив

(Початок на 1-й стор.).

У вступному слові Олександр Мороз зазначив, що рішення найвищого законодавчого органу України дозволяють повернути Крим у правове поле нашої держави. Звернув увагу на спокійну ситуацію на півострові, нормальне сприйняття рішень українського парламенту більшістю жителів нашої держави, у тому числі кримчан. Водночас він не погодився з думкою тих, хто вважає, що рішення прийняті дещо запізнило.

— Ми з повагою ставимося до Верховної Ради Автономної Республіки Крим, бо вона — цілком легітимна, — підкреслив глава українського парламенту. — Отже потрібно, щоб конституційні органи спокійно працювали.

Він повідомив також, що буде надаватися всіляка допомога для повноцінної діяльності як законодавчої влади, так і уряду півострова.

Відповідаючи на численні запитання працівників засобів масової інформації, учасники брифінгу ще раз наголосили на тому, що від самого початку своєї діяльності нинішня Верховна Рада України постійно дбала про стабілізацію політико-правової ситуації в Криму, звертала увагу Верховної Ради Криму на порушення діючого законодавства України, неодноразово зверталася з вимогами привести у відповідність з ним правові акти, прийняті Сімферополем. Однак всупереч здоровому глуздові на півострові тривав правовий хаос, який, по суті, дестабілізував соціально-політичну обстановку в Криму, боляче відлунював на добробуті жителів півострова. Саме ця обставина і дозволила Олександрові Морозу відгукнутися щодо кримського президента і його діяльності так: «Юрій Мешков — дзеркало кримської невизначеності». А тому, оскільки така посада не передбачена Основним Законом України, і було прийнято рішення про її скасування. Хоча, як зауважив Голова Верховної Ради нашої держави О. Мороз, він поважає вибір населення кримського півострова і особисто до Юрія Мешкова претензій не має.

Юрій Кармазін уточнив, що поняття «легітимність» насамперед означає відповідність правовим нормам, а не те, яким шляхом було обрано ту чи ту посадову особу. Ось чому посада президента Криму не може бути легітимною і підлягає скасуванню.

Варто зазначити — і це також пролунало на брифінгу — кримська влада остаточно себе дискредитувала постійними політичними розборками, некерованістю як економічної, так і криміногенної ситуації, про що яскраво свідчать соціологічні опитування, проведені в Криму у попередні місяці. Рейтинг її популярності в очах виборців скотився до найнижчої межі.

Зважаючи на те, що і колишній президент Криму, і деякі депутати Верховної Ради автономії опісля рішень українських парламентаріїв почали апелювати до керівництва Російської Федерації, закликати не підписувати широкомасштабний політичний договір з Україною, журналістів цікавило, чи не позначається негативно нинішні рішення на взаєминах з нашим сусідом. Проте Олександр Мороз зазначив, що вони все ж не перешкодили першому віце-прем'єр-міністрові РФ О. Сосковцю прибути у понеділок на переговори з виконувачем обов'язків Прем'єр-міністра України Є. Марчуком. А народний депутат України Ю. Кармазін уточнив, що діяльність у Криму російського візного консульства повинна відповідати законам нашої держави, і та повідомлення, які надходять з Сімферополя, свідчать про порушення відповідної Віденської конвенції 1963 року, а тому Міністерство закордонних справ і Мінюст України повинні зробити відповідні заяви.

Як зазначили учасники брифінгу, для подолання складних проблем, які існують в Криму, потрібно під час виборів органів місцевого самоуправління враховувати інтереси усіх народів депортованих свого часу з Криму, у тому числі і корінного населення, яке нині знаходиться у стані національної меншини.

Критерієм ефективності проведеної роботи, на думку Олександра Мороза, насамперед повинна стати стабілізація суспільно-політичної обстановки на півострові. І до цього мають докласти усіх зусиль не тільки політики і парламентарії, а й журналісти. Голова Верховної Ради України закликав зважено і спокійно аналізувати ситуацію в автономній республіці, поважати зроблений у свій час під впливом різноманітних політичних процесів, які відбувалися як в Україні, так в Криму, вибір населення півострова.

На жаль, Олександр Мороз нічого не зміг повідомити журналістам про те, чи порушена Генеральною прокуратурою карна справа проти Ю. Мешкова у відповідності до рішення Верховної Ради нашої держави, бо, як виявилося, Генеральний прокурор продовжує хворіти і знаходиться нині на лікарняному.

Володимир КОРОЛЮК.

РОЗ'ЯСНЕННЯ МІНІСТЕРСТВА ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ

(Початок на 1-й стор.).

Конституцією України (ст.31), Законом «Про громадянство України» (ст.1) встановлено єдине громадянство на території України. Вирішення питання подвійного громадянства на території Автономної Республіки Крим не відноситься до відання органів влади Криму, адже Автономна Республіка Крим є адміністративно-територіальною автономією у складі України (ст.1 Закону «Про Автономну Республіку Крим»). Разом з тим звертаємо увагу на те, що відповідно до статті 10 Закону «Про громадянство України» «за особою, яка є громадянином України, не визнається належність до громадянства іноземної держави».

Подвійне громадянство законодавством України передбачається лише на підставі двосторонніх міждержавних договорів (ст.31 Конституції України, ст.1 Закону «Про громадянство України»). Зазначені правові норми відповідають реаліям сьогодення, інтересам держави і всього українського народу. Порушувати їх нікому не дозволено.

Прес-служба Мінюсту України.

Борги наші: відстрочка на 13 років

(Початок на 1-й стор.).

Цього разу Олег Сосковець прибув до Києва, щоб остаточно врегулювати питання, пов'язані з держборгом та заборгованістю за енергоносії України перед Росією, зі створенням міжнародних та українсько-російських фінансових промислових груп, з експлуатацією магістралей тощо. А також, щоб дізнатися ставлення Президента України Леоніда Кучми до пакету документів щодо ЧФ, запропонованого Україні на розгляд ще минулого тижня. Одразу стало зрозуміло, що проекти декларації про принципи поділу Чорноморського флоту, підготовлені української та російської сторонами, мають багато розбіжностей. Згідно із російським проектом, штаб ВМС України мусить змінити свою дислокацію і переселитися у селище Донузлав, що не збігається з нашою позицією. В українському проекті у свою чергу не передбачена присутність в Криму підпорядкованих російському ЧФ частин берегової охорони та морської авіації, на що претендує Росія. Отож, як висловився Сосковець, переговори щодо поділу ЧФ просуваються «дуже важко».

Значно легше вдалося розв'язати економічні питання. Після переговорів, без особливих проблем Є. Марчук і О.Сосковець підписали два основні документи: міжурядову угоду про реструктуризацію заборгованості з наданих Російською Федерацією Україні кредитах (2,5 млрд. доларів та 203 млн. доларів технічного кредиту з відстрочкою виплати на 13 років) та угоду між урядом України та АТ «Газпром» про принципи врегулювання заборгованості України за поставки природного газу у 1994 р. та забезпечення поточних платежів.

Підписання цих угод Україна може вважати своєю перемогою, яка, проте, була б неможлива, якби не допомога МВФ. Адже наданий Росії фондом кредит у 6,250 млрд. доларів був обумовлений: обов'язкова реструктуризація частини боргу України. І підписання угод сталося напередодні засідання у Парижі консультативної групи країн-кредиторів під егідою МВФ, що, зокрема, розглядає питання про надання Україні фінансової допомоги.

Отож, завдячуючи нашим політикам і Камдессю, вдалося домовитися з одного із найболючіших питань в українсько-російських відносинах.

Леонід Кучма, хоч і готувався до візиту до Японії, також знайшов час зустрітися з Олегом Сосковцем. Розмова відбулася за зачиненими дверима. Але можна без сумнівів говорити, що під час зустрічі дата можливого приїзду до України Бориса Єльцина не називалася. За останніми повідомленнями, строк його візиту пересувається на квітень-травень. Цікаво, яка міжнародна організація має втрутитися у двосторонні українсько-російські відносини, щоб підписання Договору відбулося так само швидко і без проблем, як і розв'язання питання заборгованості?

Наталя ФІЛІПЧУК.

ЧОМУ НЕ ВИСТАЧАЄ МІСЦЯ ДЛЯ ВІЙСЬКОВОГО БЮДЖЕТУ

СУВЕРЕНІТЕТ будь-якої держави забезпечують її Збройні Сили. Якої ж уваги надано оборонній сфері у документі уряду — бюджеті України? Проект бюджету України на 1995 р. складено таким чином, що, вірогідно, вже 1996 року у бюджеті держави рядка витрат на оборону не буде зовсім.

Що таке військовий бюджет

Для того, щоб розібратися з цим питанням, необхідно знати, що входить у саме поняття «військовий бюджет».

Військовий бюджет — це менша частина, ніж військові витрати, бо він є їх складовою частиною. Військовий бюджет — це офіційний кошторис прямих військових витрат, виділений у державному бюджеті в спеціальний розділ. Самі ж військові витрати, крім прямих витрат, складаються ще з другорядних та прихованих витрат.

Розглянемо витрати на оборону в масштабі світової економіки. За даними Світового банку реконструкції та розвитку, наведеними у звіті за 1994 рік (Київ, 1994), стверджується, що країни світу витрачають на підтримання своєї обороноздатності приблизно 1 трильйон доларів на рік. Сьогодні ця цифра значно вища, але слід зосередити увагу на іншому факті.

Наприкінці 80-х років витрати на оборону у високорозвинутих країнах складали на рік приблизно 860 млрд. доларів, а у країнах, що розвиваються, — 170 млрд. Якщо взяти загальний ВВП країн з низьким та середнім доходом і порівняти з витратами на оборону, частка військових витрат у ВВП дорівнюватиме 5,6 відсотка. Викликає подив пропорція, за якою витрати високорозвинутих країн на оборону становлять 81,3 відсотка від суми загальних витрат на оборону у світі. Тому і виникає цілком логічне запитання: звідки виходить загроза і кому від кого потрібно захищатись — розвинутим країнам від країн, що розвиваються, чи навпаки?

На початку 90-х років територія розвинутих країн становила 25,3 відсотка, населення — 15,9 відсотка, а витрати на оборону — 81,3 відсотка від світових. Про яку ж справедливість і опікування долею інших народів може йти мова, коли прямо впадає у вічі імперська політика розвинутих країн. Ще одна серйозна небезпека виникне, якщо розвинуті країни забажають переділити на свій лад уже поділений світ. Така ситуація цілком можлива, адже одні вже володіють величезними запасами, а інші, молоді хижаки, як чотири дракони Азії, набирають сили, і для їхнього апетиту потрібен новий приплив ресурсів, що, як відомо, обмежені. Але ні в якому разі не можна допускати, щоб народи знову воювали, як у першій та другій світових війнах, а хтось грів руки на їхньому горі.

У деяких країнах відрахування на оборону перевищують 10 відсотків ВВП (Україна 2 %). Яка ж простежується тенденція їх розвитку? У високорозвинутих країнах зростання військових витрат відбувається на тому самому рівні, що й зростання ВВП. У країнах, що розвиваються, має місце тенденція до їх зниження.

Нехтувати об'єктивними законами розвитку — неприпустимо

У 1990 році в Україні до 30% ВВП складали витрати на оборону, і цілком зрозуміло, що обов'язково мав би бути плановий перехідний період їх скорочення. Адже не можна кидатись від одних крайнощів до других — тут витрати і на науку, і на промисловість, і на агропромисловий комплекс; це робочі місця, це також і фінансування вітчизняного виробництва.

Нехтувати об'єктивними законами розвитку неприпустимо. Шлях трансформації військової економіки в економіку народного господарства повинен бути не авантюристським, як сьогодні, а має базуватись на науковій, програмно-цільовій і функціонально-ресурсній основі.

Отож, завдання номер один для нашої держави — забезпечити зростання ВВП, чого можна досягти лише через безперервне зростання продуктивності праці.

Падіння ВВП тільки за ці три роки реально склало 56%, що автоматично зменшило обсяг витрат на оборону.

Але, на нашу думку, основним чинником економічного зростання може бути оборонна сфера — та сама, яку звинувачують у всіх наших бідах. За нових підходів до проблеми оборона може стати не тільки споживачем національного продукту, а й активним його творцем.

Так, відповідно до пропозицій Комісії Верховної Ради України з питань бюджету, на фінансування оборони в державному бюджеті 1995 року передбачається 4,3 % від загальної суми видатків. Ця цифра дуже мала, вона майже вдвічі менша від запланованого на 1995 рік бюджетного дефіциту. Тобто, якщо змін на краще в економіці не буде, за якихось ті-ці кошти «проїсть» наша неефективна економіка, або ще гірше, їх поглине тіньова економіка, переведе в долари та долучить до тих 20 млрд. дол., що вже вивезені за межі держави і працюють не в її інтересах.

Але то тільки передбачення. Немає ніякої впевненості, що фактично вказані ліміти будуть профінансовані, адже надходження в бюджет ідуть дуже нестабільно.

Від програми до її реалізації

Новий 1995 рік Міністерство оборони зустріло зі старими боргами в 3,4 трлн. крб.

Проаналізувавши загальну структуру видатків за 1989 рік країн з чисельністю населення 1 млн.чол. і більше (а це — 124 країни світу, за винятком країн, дані про яких відсутні), бачимо, що тільки 12 країн мають відсоток видатків на оборону нижчий, ніж в Україні. Не відповідає дійсності твердження про те, що через витрати на оборону країна слабко розвивається.

А ось показники нашого сусіда — Росії, де структурою федерального бюджету на 1995 рік передбачено витрати на оборону 21,3 % (порівняємо з нашими 4,3%).

Дійсно, нам залишилася від колишнього СРСР гіпертрофована у військовому відношенні економіка. Але це ніяк не може означати, що її необхідно зруйнувати, проте ми успішно це робимо сьогодні. Україні необхідна не руйнація, а ефективне функціонування економіки з поступовим перерозподілом ресурсів з військової сфери на цивільне використання в мирних цілях, але не на шкоду безпеці держави.

Підприємства оборонної сфери, до якої входить і ВПК, — це цілий сектор національної економіки. За деякими оцінками, наприклад, тільки в машинобудуванні на них припадало 60—70 % всієї продукції галузі (В.Поповкін. Регіональна політика суверенної України. Економіка Рад. України, 1991, №8).

Протягом останніх 20—25 років будь-яке значне будівництво нових виробничих потужностей, як правило, також стосувалося «оборонних підприємств». В інших галузях виробничі фонди мають великий ступінь морального зношення, тому вони в більшості своїй створюють енерго- та матеріаломістку продукцію, яка вже не може бути конкурентною і схиляє нашу економіку на екстенсивний шлях розвитку.

Ми повинні вжити всіх заходів для того, щоб якнайефективніше зайняти роботою оборонні підприємства, адже саме в них зосереджені найновіші технології виробництва, висококваліфікований науковий і кадровий потенціал. Крім того, у деяких регіонах і містах вони відіграють головну структуротворчу роль.

Багато підприємств оборонної промисловості розташовано на території України. Вони мають непогані шанси вийти на міжнародний ринок. Це підприємства, що спеціалізуються на випуску космічної техніки, підприємства авіаційної промисловості, суднобудування, високоякісних сталей і композитних матеріалів, різних видів лазерної техніки, фотоелектроніки. Вже сьогодні українські судна, верстати, прилади, електротехнічні вироби мають високу репутацію на світовому ринку. Невипадково експерти США високо оцінюють машинобудівельний комплекс України, ставлячи його на перше місце у світі (Г.І. Климко. Проблеми інтеграції України в міжнародний поділ праці. Київ, 1994).

Чи не така висока оцінка зарубіжних партнерів стримує вкладання в машинобудівельний комплекс інвестицій і зумовлює наполегливі вимоги щонайшвидшої його приватизації? Тобто робиться все, щоб розколоти, вирвати комплекс у держави. А наші керівники у адміністративному захваті докладають своїх зусиль, щоб усіма можливими засобами знищити його зсередини. Навіть незважаючи на те, що питома вага виробництва військової техніки машинобудівного та оборонного комплексу у 1991 році впала до 22,7%, у 1992 — до 8,3%, у 1993 — до 6,2%, а у 1994 році — до 4%. Тільки у 1994 році військової техніки та майна було реалізовано на суму, що більша, ніж увесь військовий бюджет.

Необхідний комплексний підхід до проблеми, починаючи з виробництва та закінчуючи військовим експортом. Адже якщо сьогодні ще щось продаємо, то завтра продавати вже буде нічого.

І знову проблема повертає нас до формування бюджету, в якому уряд передбачив кошти на оборону в обсязі, меншому за чверть від мінімальної потреби. Міноборони як основний замовник за відсутністю коштів не замовить продукцію, а за вже отриману — не зможе розрахуватись. Це призведе до повного зупинення оборонної промисловості. Зарубіжний інвестор чи покупець, якщо і знайдеться, то теж не змінить ситуації на користь України. Адже в такому разі нова техніка і озброєння підуть за кордон, а у нас залишаться старі. Цього також ні в якому разі не можна допустити, бо сьогодні темпи удосконалення військової техніки такі, що звичайне кількісне збільшення застарілих конструкцій вже не здатне компенсувати застосування противником нової зброї. Тільки за рахунок не кількісних, а насамперед якісних факторів посилення оборонних елементів значно зміцниться оборонна можливість держави.

Нам необхідно забезпечити безперервний рух потоків грошових коштів і товарів, продукції, послуг, але робити це слід таким чином, щоб забезпечувалося відтворення; треба своєчасно позбуватися застарілих техніки та зброї й поповнювати Збройні Сили новітніми.

Що можна очікувати від конверсії, на яку ми покладали стільки надій? Планування і проведення процесу конверсії неможливе без чіткої та послідовної політики національної безпеки, а також реальних економічних реформ. Ми чекаємо від конверсії виробництва товарів високої якості, які б мали ціни нижчі, ніж пропонують зарубіжні партнери, і, відповідно, користувалися попитом на ринку. Від конверсії ми очікуємо збереження і розвитку наукомістких галузей ВПК, адже, за оцінками світових експертів, оборонна промисловість здатна виробляти конкурентоспроможне на світовому ринку нафтобудівне і свердлове устаткування, налагодити випуск високоякісних товарів народного споживання довгострокового користування, сучасної медичної техніки, устаткування для харчової, переробної промисловості, а також агропромислового комплексу. Найголовніше, чого ми чекаємо від конверсії, — це збереження військово-промислового потенціалу держави.

Проте не кращі справи з іншою статтею бюджету — фінансуванням заходів щодо конверсії підприємств оборонного комплексу і створенням нових видів цивільної продукції. У бюджеті передбачено лише десяту частину від мінімально необхідної суми, що складає менше 0,1% у ВВП.

І третя стаття — це державна підтримка на проведення санації тих підприємств, що є флагманами нашої економіки і допоможуть вітчизняній економіці інтегруватися у світову.

У нашій країні і Збройних силах сьогодні наявні всі передумови для втілення досвіду Китаю. Так, всі ці заходи можна і необхідно було запроваджувати ще з першого дня реформування Збройних сил, а не залишати армію білою плямою в структурі економіки держави. Але коли Україна стала на шлях розвитку ринкової економіки, тобто економіки товарно-грошових відносин, на армію було накладено «вето» щодо підприємницької діяльності. Збройні сили сприйняли такий підхід як нормальне явище, в надії, що їх економічне забезпечення на себе візьме держава. Але вона цього не зробила.

Таким чином створилася модель з розірваними потоками. А з іншого боку йде відтік, який в кілька разів перевищує надходження: всі структури підприємницької діяльності, включаючи як державні, так і комерційні, витягують ресурси, зменшуючи військову міць держави.

Отже, чому не вистачає місця для військового бюджету?

1. У тому, щоб Україна була сильною, не зацікавлене світове співтовариство і в першу чергу розвинуті країни з обмеженими природними ресурсами, з високою ціною робочої сили, перенакопиченням капіталу, затовареним ринку, проблемою екології, включаючи захоронення шкідливих відходів.

На сьогодні світовий порядок вже склався, і промислово розвинуті країни в жодному разі не поступляться своїми інтересами та вживуть усіх заходів для збереження існуючої системи.

2. На сьогоднішній день Збройні сили разом з іншими силовими міністерствами та відомствами ще збереглися як системна організація, яка є гарантом державності і виконує функції імунітету від зовнішніх і внутрішніх загроз. Саме тому вони стали перепоною на шляху певних кіл, які прагнуть привласнити народне багатство, а народ зробити своїм рабом. Оскільки вони не можуть відкритими засобами забезпечити втілення своїх планів, то діють прихованим чином, позбавляючи ці органи джерел існування.

3. Зазначені вище причини призвели до викривленого тлумачення засобами масової інформації та громадськістю ролі і місця Збройних сил в суспільстві, сприяли поширенню думки, що всі наші біди від армії, яка начебто «об'їдає» народ, паразитуючи на тілі суспільства.

Першочергові завдання

1. Необхідно вжити всіх заходів, щоб державний бюджет виконував притаманні йому функції, а саме: віддати першочергове право фінансування бюджетним сферам, які забезпечують функціонування держави.

2. Виходячи з того, що оборонна сфера в наших умовах є одним з основних факторів економічного зростання, надати їй пріоритет у бюджетному фінансуванні.

3. Створити при Раді безпеки єдиний орган управління оборонної сфери держави.

4. Розробити програму самозабезпечення і запровадити її у силових міністерствах та інших структурах оборонної сфери.

Валерій МУНТІЯН,
науковий консультант Верховної Ради України,
кандидат економічних наук.

Хроніка. Факти. Події

● *Луганськ*

Фронтовики, надіньте і значки!

Випуск нових нагрудних знаків України «Ветеран війни» чотирьох найменувань (учасник війни, учасник бойових дій, інвалід війни, за особисті заслуги), а також «Ветеран праці України» розпочав Луганський верстатобудівний завод. Замовники — Міністерство оборони та Міністерство соцзахисту.

● *Миколаїв*

Початок кінця двовладдя

Сьогодні — п'ятий день зонального турніру чемпіонату світу з шахів, який проходить у Миколаєві. За шахівницями боротьбу ведуть представники Азербайджану, Білорусі та України.

— Цими змаганнями почався об'єднальний цикл чемпіонату, який покладе край шаховому двовладдю в світі, — сказав президент Федерації шахів України Іван Бик.

У турнірі участь беруть 34 спортсмени, 22 з яких представляють нашу державу. Серед них відомі гросмейстери Геннадій Кузьмін, Олег Романишин, Володимир Маланюк, Костянтин Лернер.

● *Кременчук*

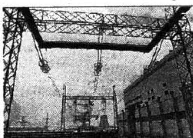
КрАЗ мріє «батькувати»

Закінчується підготовка до створення холдингової компанії «АвтоКрАЗ». Провадиться ця робота одночасно з приватизацією автозаводу, який оголошено відкритим акціонерним товариством.

Як і передбачалося, КрАЗ стане холдинговою компанією, а заводи об'єднання — дочірніми підприємствами. В їх складі — Полтавський та Кам'янець-Подільський автоагрегатні, Кіровоградський ливарний, Маріупольський радіаторний, Токмацький ковальсько-штампувальний, Херсонський карданних валів та ряд інших.

● *Запоріжжя*

Невже «до лампочки»?

«Кабінет міністрів постановляє, Президент зобов'язує Мінфін України виділити на завершення будівництва шостого блоку Запорізької АЕС необхідні для цього три відсотки фінансових ресурсів, а чиновникам цього відомства всі укази та накази "до лампочки", — йдеться у заяві для засобів масової інформації, яку розповсюдив прес-центр ВО «Запорізька АЕС».

«Грошей на ведення завершальних робіт не виділено досі, отже шостий блок може бути не пущений до кінця 1995 року...» Якщо це трапиться, то «держбюджет не дотримає близько трильйона карбованців чистого прибутку».

Проблеми екології

Важко жити на одну зарплату, якщо ще й працювати на аптеку

ВІДОМИЙ факт: чим ближче живеш до промислового вузла, тим гостріше відчуваєш його згубну дію. Але як, наскільки фактор близькості підприємств-забруднювачів небезпечний для життєдіяльності людини? Статистичні дані, наведені на науково-практичній конференції «Вплив екологічних факторів на захворюваність населення Харківського району Києва», шокували не лише журналістів.

Харківський район столиці вже давно став головним болем медиків та екологів. Мережа промислових підприємств, що розташовані тут, а також у районах, що межують з Харківським, інтенсивний автотранспортний рух призвели до критичного стану навколишнє середовище в цьому районі.

Як наслідок, на думку працівників медицини, — рівень захворюваності тих, хто мешкає на цій території, підскочив за останні кілька років.

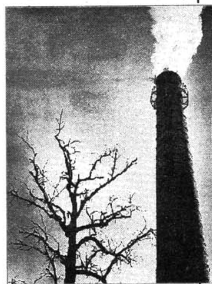
Екологічне неблагополуччя стало причиною того, що, за результатами останнього призову, національне військо недорахувало 27,2% від загального числа потенційних захисників Батьківщини від Харківського району. З 4,5 тисячі підлітків 2 тисячі потребували диспансерного лікування.

Не останню роль екологічна криза відіграє й у прирості населення, який наближається до від'ємного (від 5,2% у 1990 році до 0,1% — в 1994). У структурі смертності домінують хвороби органів кровообігу, дихання. А в останньому році левову пайку в причинах смерті становили злоякісні новоутворення — до 32,9%. Причому зросла смертність саме осіб працездатного віку, які працюють у будівельній і деревообробній промисловості: від 1,7% у 1989 році до 13% — в 1994.

Зросла й дитяча смертність. Головна причина — аномалії розвитку. Медики пояснюють це забрудненням повітря двоокисом сірки і окисом азоту. Ще в утробі матері діти отримують пошкодження хромосом. За останні п'ять років народжуваність впала на 48%. Кількість передчасних пологів збільшилася в 1,5 раза, а кожна четверта дитина народжується з якоюсь патологією.

Звичайно ж, це — біда не одного лише Харківського району. Задихається вся столиця. До списку районів, стан навколишнього середовища яких визнають критичним, входить Дніпровський, де розташовано горезвісне, за словами екологів, ВО «Хімволокно»; Московський з його інтенсивним автомобільним рухом; Жовтневий. За даними досліджень, у 1993—1994 роках рівень легеневих патологій у мешканців територій поблизу заводу «Вулкан» Дарницького району був у 9—12 разів вищий, ніж рівень патологій органів дихання в районі відносно чистого житлового масиву Оболонь. Поки що б'ють на сполох тільки в Харківському районі: на конференції вирішено створити комплексну програму лікування населення та покращення екологічного стану.

За словами представника Президента в Харківському районі Миколи Кирилюка, треба загострити увагу громадськості на екологічних проблемах, разом подумати над їх розв'язанням, наприклад, найти можливості обладнати системами очищення сміттєспалювальний завод «Енергія». Коли його споруджували, не встановили очисних фільтрів, бо коштували вони майже стільки ж, скільки саме підприємство. У 1994 році воно викинуло в повітря 5,9 тисячі тонн шкідливих для навколишнього середовища речовин: свинцю, сірки, діоксину, який хоча й потрапляє до атмосфери у незначній кількості, проте надзвичайно токсичний (підраховано: менш як 100 грамів такої речовини досить, щоб отруїти населення такого міста, як Нью-Йорк. — **В.Д.**).

Ще один забруднювач — ТЕЦ-5, в трубу якої за 1993 рік вилетіло 23,1 тисячі тонн сірчаного ангідриду та окисів азоту, в 1994 році небезпечні викиди, незважаючи на промислову кризу, склали 19,7 тисячі тонн.

Внесла свою лепту в забруднення довкілля і Бортницька станція аерації — 506 тонн шкідливих речовин, серед яких 191,3 тонни аміаку, 176,4 тонни діоксиду вуглецю та 108,7 тонни метану.

Роботи в напрямі охорони довкілля багато, і замислитися є над чим.

Валерій ДРУЖЕНКО.

ХОКЕЙНІ ПОЗИВНІ БЕРЕЗНЯ

На щастя, живий, попри всі негаразди, український хокей. Тому дуже приємним був телефонний дзвінок до редакції відомого хокейного наставника, вихователя багатьох майстрів Едуарда Васильовича Дьякова. Він повідомив, що сьогодні в Києві на ковзанці АТЕК стартує міжнародний юнацький турнір. Змагатимуться команди хлопчиків 1981 року народження.

Серед учасників — дві команди київського «Сокола», які очолюють Валентин Уткін та Вадим Сибірко, АТЕК - на чолі з Олегом Нікуліним. Його брат Ігор привезе словацьких хокеїстів, які нещодавно виграли малий чемпіонат світу в Канаді. Нарешті, завітають до нас і юні хокеїсти з російських міст Череповця та Твері.

Турнір на АТЕКу фінішує 26 березня. Але ним не обмежиться хокейне життя столиці. Тепер про подію ще вагомішу. У п'ятницю в Палаці спорту розпочнеться чемпіонат Європи серед юнаків по групі С. Збірну України, складену з харків'ян і киян, очолюють тренери Віктор Чибирєв, Олексій Богинов та Іван Привалов. Ось календар змагань: **24 березня.** Іспанія — Латвія, Естонія — Словенія, Великобританія — Україна. **25.** Словенія — Іспанія, Латвія — Великобританія, Україна — Естонія. **27.** Латвія — Естонія, Іспанія — Великобританія, Словенія — Україна. **28.** Великобританія — Естонія, Латвія — Словенія, Іспанія — Україна. **30.** Естонія — Іспанія, Словенія — Великобританія, Україна — Латвія.

Початок зустрічей щодня об 11.45, 15.00, 18.00.

Нарешті, про головну подію, яка відбувається в Софії. Там проходить чемпіонат світу по групі С. Учасники розбиті на три підгрупи: 1. Китай, Болгарія, Казахстан; 2. Білорусь, Словенія, Естонія; 3. Україна, Югославія, Угорщина. Переможці в групах з 24 по 26 березня розіграють путівку до класу В.

Національну збірну України очолює відомий тренер Анатолій Богданов, який нині працює в Фінляндії. Йому допомагає наставник «Сокола» Олександр Сеу[illegible]нд. У складі нашої команди воротарі [illegible]дров і Карпенко; захисники — Полковников, Хоменко, Савицький, Гунько, Лубнін, Ширяєв; нападаючі — Степанищев, Юлдашев, Найда, Кулабухов, Фадєєв, Литвиненко, Бобровников, Гончаренко, Олецький, Шахрайчук, Ніколаєв, Млинченко.

У першому матчі наші спортсмени переграли команду Югославії — 15:3 (4:1, 5:1, 6:1).

Віктор БРАНИЦЬКИЙ.

Новини економіки з Харкова

Будуть свої телефони

Розпочато створення україно-американського підприємства з виробництва і продажу телефонів сотового зв'язку на базі харківського ВО «Комунар», одного з найпотужніших об'єднань військово-промислового комплексу України. З американського боку в проекті бере участь компанія «Телекомунікейшнс». Під час візиту до Харкова представників міністерства оборони США і американської федеральної системної групи було офіційно оголошено про надання гранту в розмірі 3,2 млн. доларів для організації спільного підприємства.

Такого літака у нас купить й Америка

Від ділових поїздок до боротьби з браконьєрами — така сфера застосування міні-літака, сконструйованого харківськими фахівцями. За оцінкою експертів, ХАІ-70 відповідає найвищим вимогам. Літак розрахований на чотирьох осіб, включно з пілотом. Авторам уперше у світовій практиці вдалося створити ефективну систему порятунку пасажирів, що завжди було вразливим місцем літаків такого класу. Питання про виробництво міні-літаків поки що відкрите. Невже ніхто не зацікавлений у цьому?

Правління Національного банку України висловлює глибоке співчуття начальникові управління Національного банку України Письменній Л. В. у зв'язку з тяжкою втратою — смертю її батька

Василя Олексійовича.

Реклама

Умови конкурсу з продажу акцій відкритого акціонерного товариства «СВІТАНОК»

Дані про емітента

І. Фірмове найменування: Акціонерне товариство «Світанок» (АТ «Світанок»). Код 030622220, засновано 29.04.94 р. Є правонаступником орендного підприємства «Світанок».

ІІ. Місце знаходження АТ: 252004, Київ, вул. Толстого,6.

ІІІ. Метою діяльності АТ є отримання прибутку.

IY. Предмет діяльності товариства:

— надання різноманітних побутових послуг населенню;

— маркетингова та інша діяльність, не заборонена чинним законодавством України.

V. Розмір статутного фонду:

1 мільярд 738 мільйонів 800 тисяч карбованців

Показники на 1.01.95 р.	в тис. крб.
1. Обсяг надання послуг в діючих цінах	7144578
2. Балансовий прибуток	1617202
3. Дебіторська заборгованість	933292
4. Кредиторська заборгованість	136032

Дивіденди по акціях виплачуються за підсумками року після затвердження розміру дивідендів загальними зборами акціонерів.

Умови конкурсу продажу акцій АТ «Світанок» громадянам України та іноземним особам за готівку

1. Початкова ціна продажу пакета акцій у кількості 385 шт. — 202125 тис. крб. за готівку.

ІІ. Проведення реконструкції приміщення по вул. Клінічна,4:

— придбання та встановлення технологічного обладнання для виконання послуг з ремонту автомобілів;

— відновлення автомобільного парку АТ «Світанок».

ІІІ. Проведення ремонту та реконструкції приміщень комплексних приймальних пунктів з метою більш раціонального використання виробничих площ, організації нових послуг, що користуються попитом населення.

ІV. Комп'ютеризація служби Посередник 0-63.

V. Розробка та впровадження видів послуг, що користуються попитом населення.

Строк прийому заяв — 1 місяць із дня публікації.

Заяви на участь у конкурсі приймаються за адресою: Київ, вул. Велика Житомирська, 19-В.

Ознайомитись з об'єктом приватизації можна за адресою: Київ, вул.Толстого,6.

Голова правління М.Г.ЛИПНІК.

Головний бухгалтер Н.М.ПІНЧУК.

ЛАЗУТЧИКИ ШУКАЮТЬ ШПАРИНИ

Пульс кордону

Через державний кордон протягом минулого місяця було пропущено 5,2 мільйона чоловік та 739 тисяч транспортних засобів.

Не зменшується кількість нелегальних мігрантів, які за підробленими документами або зовсім без них намагалися транзитом через територію України потрапити на Захід. Протягом лютого українські прикордонники затримали 1310 порушників кордону. Найактивнішими були українсько-російська, українсько-польська та українсько-білоруська ділянки кордону. Із загальної кількості порушників 80 % — нелегальні мігранти, мешканці Південно-Східної Азії, Африки та Середнього Сходу. Найчисельніші групи мігрантів — громадяни Афганістану, Туреччини, Ірану, Сирії, Нігерії, Іраку та Анголи.

З початком путини у Чорному морі значно активізувалися турецькі браконьєри, які ведуть промисел риби в нашій економічній зоні. Так, у двох випадках морські прикордонники вислали з морської економічної зони України 16 шхун, а одну — «Кептен-1» — затримали. До того ж, браконьєри залишили у морі декілька кілометрів спеціальних неводів для лову калкана, різновидності камбали, промисел якої не ведеться з 1986 року.

Протягом лютого тривала робота з правового оформлення кордонів України. Підписано міждержавну угоду між Україною та Російською Федерацією щодо пунктів пропуску через спільний кордон. З міністерствами та відомствами держави опрацьовані проект угоди між Україною та Росією про правове оформлення спільного кордону, проект Конвенції про правовий статус Азовського моря та Керченської протоки. Розроблено проект угоди між Україною та Угорською Республікою про режим українсько-угорського державного кордону, співпрацю та взаємодопомогу з прикордонних питань.

Андрій КУЧЕРОВ, співробітник прес-служби Прикордонних військ України.

Армія

... А РАКЕТИ СТЕРЕЖУТЬ НЕБО

ОДНОГО разу голова колективного сільгосппідприємства «Маяк» Юрій Кучерявий жартома казав: — Моє господарство наймілітаризованіше в краї. На наших землях базуються полк космічних військ, зенітно-ракетний дивізіон військ ППО. Тож моя посада мала б називатися не голова колгоспу, а начальник гарнізону. Бо доводиться не тільки сільгоспвиробництвом займатися, а й допомагати військовим у забезпеченні нафтопродуктами, вугіллям, продовольством. А нещодавно для солдатів придбали музичний центр, на день частини вручали солдатам і офіцерам подарунки. Одне слово, як можемо, так і підсобляємо армії.

У свою чергу, військові відповідають сусідам-селянам зразковою службою. Як це в них виходить, побачив, коли ракетники підполковника Сергія Шматка стали на бойове чергування.

Доки начальник бойової обслуги дивізіону майор Олександр Лінник та офіцер наведення Юрій Лісняк з трьома солдатами-операторами налаштовували зв'язок зі штабом, командир стартової батареї Олександр Алексеєв «піднімав» на бойове чергування ракети типу «земля-повітря», що за швидкістю польоту випереджають найсучасніші літаки. І вони мусять бути готові до захисту неба України щомиті. На те воно і є бойове чергування.

Дивлячись на чіткі, злагоджені дії командирів, офіцерів і солдатів, я пригадав публікацію в одній із американських газет, де з усіх військових формувань СНД найвищу оцінку бойової готовності дали Збройним Силам України. Дивізіон вклався у нормативні строки вступу на бойове чергування. Попри всі негаразди армія залишається на бойовому посту.

А неподалік на польову вахту заступили селяни. І в цьому поєднанні є щось обнадійливе на завтрашній день.

Михайло ВАСИЛАШКО, майор запасу.

На фото: до бойового чергування готується стартова батарея майора Алексеєва.

Фото Людмили КСЬОНДЗ.
Львівський корпус ППО.

ЯК АФГАНЦІ СТАЛИ РОСІЯНАМИ

В УЖГОРОДІ знешкоджено організовану групу, що нелегально перевозила через український кордон іноземних громадян.

Справою керував всесильний Шер Валі Ахмед. Саме від нього тягнулися всі ниточки до інших спільників. Перша — до непомітної на перший погляд Надії Пономарьової. Вона займалася заповненням липових закордонних паспортів. З її легкої руки довгоіменні скромні афганці ставали росіянами Борисом Школьником, Русланом Колпаковим і т.ін.

До Ужгорода «хрещена» прибула з Москви заздалегідь. Зустрічала на вокзалі «завербованих» Валі Ахмедом афганців, влаштовувала їх на квартири, дбала про харчування. Ця ж тендітна жінка оперативно знайшла потрібних людей, що погодилися перетранспортувати «товар» за кордон. Ще один кмітливець Артюн Загранян, вірменин, але громадянин Грузії, завів потрібні знайомства, подружився з офіцером-прикордонником.

Технологія «перекидання» іноземців через кордон була проста: Загранян з помічниками, як правило, на двох авто привозив «гостей» на КПП, де на них уже чекав старший інспектор капітан Столяров. «Досвідчений» прикордонник (по службі характеризують винятково позитивно) датоштампом № 7 КПП «Ужгород» «благословляв» пасажирів у щасливу дорогу. За що одразу на КПП після операції одержував від Заграняна по 800 доларів США за групу. За попереднім розслідуванням, таких транзитних формувань було не менш як чотири.

У фатальній для злочинців групі було двоє чоловіків, дві дами та четверо підлітків. Усе відбувалося за звичним сценарієм. Але «добряка»-капітан уже був на прицілі у співробітників СБУ. Тієї ночі йому ще дозволили до кінця зіграти свою роль. Але коли авто з липовими туристами рушили у бік словацького кордону і Столяров разом із Заграняном полегшено зітхнув, «товар» раптово повернули назад. Усіх безпосередніх виконавців затримали.

А наступного ранку В'ячеслав Столяров власноруч написав явку з повинною, в якій розповів про свою участь в акції і передав слідству одержані від Заграняна за «послугу» долари. Все це з його відома зафіксували на відеокасету.

Але на суді він почав відмовлятися від сказаного раніше. І якби не відеокасети, хтозна кому й вірили б. Проглядаючи зняте, звернув увагу на ще один момент. Серед мотивів, що штовхнули його на злочин, Столяров називав матеріальну невлаштованість офіцерів-прикордонників. Зокрема, давно мріяв перебратися до власної квартири, 50 відсотків вартості якої обіцяв за надані «послуги» відшкодувати Валі Ахмед. Цей факт повинен принаймні насторожити керівництво Прикордонних військ і спонукати до певних кроків.

Столярова позбавлено волі строком на 5 років з утриманням у виправно-трудовій колонії посиленого режиму з конфіскацією особистого майна. Загранян аналізуватиме свої дії за гратами протягом трьох років. Уникнути заслуженого покарання вдалося Шер Валі Ахмеду — натхненнику організованої групи. Його сліди загубилися. Може, застосовує набутий досвід десь на іншому, менш «допитливому» кордоні. Адже попит на такі «послуги» (для нашого «героя») зростає. Дедалі більше іноземних громадян, насамперед вихідців з Азії, намагаються дістатися «заможних» країн через Україну. Вже нинішнього року зафіксовано сотні таких випадків. На часі — прийняття документа, який всебічно координуватиме цей непростий процес. Хоча окремі кроки й зроблено, відкритих питань ще достатньо. Скажімо, в описаному епізоді чотирьох дорослих і стількох же дітей майже рік працівники СБУ змушені були утримувати на... турбазі. Зрозуміло, коштом держави. Квитки на відправлення всієї групи до Москви теж придбали за державні кошти. А де гарантії, що «туристи» не повернуться? Можливо, вже не з російськими, а українськими паспортами.

Микола ГОРВАТ.

Ужгород.

Не заважайте працювати!

(Початок на 1-й стор.)

Тим часом Мєшков на цій пресконференції сказав, що начебто «Україна ввергає себе в непередбачливе майбутнє». Він вважає, що його обрано народом і ніякі постанови не можуть, мовляв, позбавити президента посади. За словами Мєшкова, так можна було вчинити, скажімо, стосовно голови обласної Ради, «але аж ніяк — до президента».

Того ж дня на засіданні президії ВР Криму було сформовано порядок денний сесії на 22—23 березня. Зокрема, вирішено створити повноважну делегацію кримського парламенту для переговорів з ВР України. До її складу увійдуть депутати фракцій «Республіка», «Россия», «Россия-Единство», «Курултай». Але остаточне рішення з цього приводу має розв'язати питання щодо юридичної експертизи правових актів, прийнятих ВР України 17 березня.

І хоча віце-прем'єр автономії Аркадій Демиденко просив перенести звіт уряду на пізніший час, все-таки члени президії не пішли йому назустріч. Уряд звітуватиме у середу, 22 березня. «За» висловилися вісім членів президії, «проти» — три.

Меджліс кримськотатарського народу схвально поставився до рішень ВР України, заявивши, що їх прийнято у правовому полі нашої держави.

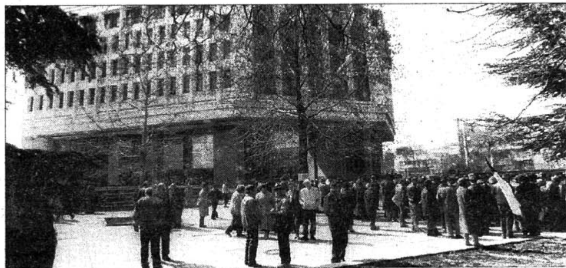
До Криму прибуло багато журналістів. Кореспондент радіо «Эхо Москвы» в розмові зі мною сказав, що ЗМІ Росії повідомили про сорок бронетранспортерів, які начебто патрулюють Сімферополь. «Але я побачив, — сказав він, — лише одну бронемашину «Т-34» на п'єдесталі у сквері Перемоги.

Так і хочеться звернутися до тих, хто старається, як, до речі, і сам екс-президент автономії, змалювати ситуацію на півострові в чорних фарбах, із проханням: «Не заважайте кримчанам працювати! Ви ж самі бачите, що на півострові все спокійно».

Олександр ПІЛАТ.

На знімку: Сімферополь. Біля будинку кримського парламенту.

Фото К. ДУДЧЕНКА (Укрінформ).

З прокуратури столиці

Виконуючи наказ Президента

Згідно з рекомендаціями розширеного засідання Координаційного комітету при Президенті України з боротьби з корупцією та організованою злочинністю, органами столичної прокуратури вжито ряд заходів організаційно-практичного спрямування, котрі допоможуть активізувати посилення свого впливу в боротьбі зі знахабнілим криміналітетом.

Лише останнім часом до суду направлено 12 кримінальних справ про розкрадання державного майна в особливо великих розмірах, 8 — про хабарництво, 23 — про посадові злочини, 53 кримінальні справи про тяжкі злочини на 78 осіб, до яких застосовувалося превентивне затримання.

Нині в провадженні знаходиться майже п'ятдесят кримінальних справ про зловживання в кредитно-фінансовій і банківській системах. Заарештовано ряд керівників банківських установ і трастів. Крім того, прокурорами дано санкції про взяття під варту 210 осіб, які діяли в складі злочинних груп.

Проведено чималу роботу з відшкодування збитків, завданих державі. За позовами стягнуто судами понад 400 мільярдів карбованців і 23,5 мільйона американських доларів. Ще десятки прокурорських позовів на великі суми чекають свого розв'язання в суді та арбітражі.

Прес-група прокуратури міста Києва.

Погляньмо у завтрашній день

***ВЕЛИКА** спокуса нині на хвилі екстремістських заяв як з правого, так і з лівого боку різнобарвного спектру політичних сил заробити дешеві політичні дивіденди сьогодні, а дехто вже й обраховує варіанти на майбутні вибори.*

Та, на мій погляд, значно більшої уваги заслуговують ті центристські партії та рухи, що в тяжку годину випробувань реформ не тільки не намагаються дистанціюватися від проголошеного реформаторського курсу Президента, а, йдучи урозріз з нинішньою політичною кон'юнктурою, не намагаючись деструктивною критикою зажити дешевої популярності, висловлюють прагнення впрягтися до спільної упряжки з будь-якими конструктивними силами, які готові консолідованими зусиллями витягти наш економічний віз із трясовини. Спрямованість їхніх зусиль збігається зі стратегічним курсом Президента на побудову багатоукладної соціально орієнтованої ринкової економіки.

Я далекий від тієї думки, що хтось із більш як чотирьохсот депутатів Верховної Ради не бажав би добра своєму народові. Та, на жаль, далеко не в усіх парламентаріїв бачення шляхів виходу з кризи ґрунтується на достатніх, передусім економічних, знаннях. У декого воно ґрунтується цілком на емоціях. Хтось є «заложником», а то й «бранцем» своєї політичної партії. А спроба реалізувати ідеї, що йдуть урозріз з об'єктивними законами розвитку, крім як до розпалювання пристрастей і суто популістських заяв, ні до чого іншого призвести не зможе.

Ще один мінус у проведенні реформ — відсутність належної згуртованості й організованості, а коли називати речі власними іменами, то це навіть деякою мірою роз'єднаність реформаторських сил як у структурах виконавчої влади, так і у вищому законодавчому органі країни. І як наслідок — відсутність на сьогодні у вищому ешелоні державної влади критичної маси політиків, здатних, переступивши через особисті політичні амбіції, з максимальною самовіддачею консолідовано працювати на конструктивну ідею — радикальне реформування економіки.

Хотілося б також, щоб кожен, хто причетний до великої чи малої політики, замислився над тим, що коли реформи пробуксовують (мало того, навмисне всіляко гальмуються), то, мабуть, це комусь дуже вигідно. Та це надто небезпечна політична гра, що не має шансів на успіх. При цьому не треба бути дуже великим ясновидцем або пророком, щоб передбачити невтішний фінал цієї короткозорої політики у двох можливих варіантах.

***ПЕРШИЙ** — тимчасове відкочування в реформах назад із спробою знову втиснути управління економікою в жорсткі командно-адміністративні схеми та шаблони і придушити ринковий механізм, що зароджується, з усіма наслідками, що звідси випливають.*

У внутрішньому житті — це залізний шлагбаум на шляхах роздержавлення та приватизації. Це відхід від економічної мотивації праці до фізичного, казарменого примусу робити не те, що економічно конкретній людині вигідно з урахуванням її потенційних творчих, інтелектуальних та фізичних можливостей у рамках чинних законів, а те, що їй буде продиктовано якимсь неуком, котрий опинився на ієрархічній драбині управління не за розумом і здібностями, а зовсім через інші суб'єктивні причини, і наділений безмежною владою розпоряджатися й повелівати долями багатьох тисяч людей на власний розсуд. Ця спроба знову все націоналізувати, накинути державне ярмо на шию приватним, акціонерним, комерційним структурам, які тільки-но почали трохи розправляти плечі, і, як це вже було колись, — усе відібрати й знову все порівну поділити. Все — крім влади, яку повністю буде зосереджено в одних партійно-бюрократичних руках. І результатом усього цього буде цілковита ізоляція України від зовнішнього світу, а це знову глухий кут.

***ВАРІАНТ** другий — диктатура у тій чи тій формі, можливо, й військова. Недавно в засобах масової інформації пролунав потужний залп публікацій, які дають у райдужних, захоплених тонах оцінку піночетівській хунті, чилійському варіантові подій. Це має змусити замислитися всіх поміркованих людей, кому справді дорогі ідеали демократії і свободи.*

Напевне і в нас серед можновладців є окремі особи, зацікавлені в такому сценарії розвитку подій. А всім простим людям, які гадають, що диктатура врятує, наведе порядок, хочеться сказати таке. За наших умов з урахуванням нашого «багатого» історичного досвіду диктатури, з урахуванням нашої культури та ментальності повна абсолютизація влади в тій чи тій формі — це знову тисячі безневинних жертв, кров, табори.

Тому хоч би як було важко, та курс на створення соціально орієнтованої багатоукладної ринкової економіки, де на рівних конкурентних засадах функціонуватимуть державна, кооперативна, акціонерна, приватна власність, курс на розбудову єдиної демократичної Української держави є єдино стратегічно вірний. Та це жодною мірою не виключає полемічних питань тактичного плану про форми й шляхи реалізації цієї стратегії.

Сьогодні, на жаль, у вищих ешелонах державної влади, якщо скористатися з шахової термінології, склалася практично патова ситуація, коли уряд або виконавча влада не може рухати вперед процес реформ через відсутність відповідної законодавчої бази, а парламент через власну політичну роз'єднаність, різне бачення шляхів виходу з кризи, незгоди з окремими діями урядових структур блокує прийняття тих чи тих законодавчих актів.

Вихід із цього політичного глухого кута бачиться в реалізації ідеї «круглого столу» під егідою Президента країни, за який мають сісти представники найвпливовіших центристських партій і рухів. Узявши на себе відповідальність за майбутнє реформи, вони мають сформувати перехідний коаліційний уряд національної злагоди на період до нових парламентських виборів.

Процедура проведення останніх з метою уникнення повторення нинішньої кризи

влади має, певно, передбачити голосування за партійними списками.

Аналізуючи перші кроки реформ, їхню аритмію, спричинену не так недостатнім ступенем продуманості економічних перетворень, як широким опором певних політичних сил із суто ідеологічних міркувань, а також недосконалим механізмом соціальних компенсацій, пов'язаних з лібералізацією цін, доходиш думки про необхідність внесення коректив до програми радикального реформування. Це цілком природний процес, який ще раз підтверджує історичну закономірність, що критерієм істини є практика. А звідси запитання: яку слід провести корекцію, коли і де?

Економічна теорія твердить, що перед лицем природних монополій ринок виявляється нездатним ефективно розподіляти ресурси. Йому властива «короткозорість», тож для прийняття рішень, що мають довгострокову дію, не варто орієнтуватися на ринок. Не випадково в провідних індустріальних державах Заходу використовують елементи планування та прогнозування, які не тільки не суперечать умовам ринку, а навпаки — сприяють його розвиткові. Планування в цих країнах виробляє цілу систему правил і даних, спрямованих на забезпечення кращого функціонування економіки та ринку. Це щось ніби економічне й соціальне керівництво, проте воно надає в розпорядження партнерів лише орієнтири, а не детальні вказівки щодо зростання продуктивності, фондовіддачі, енергоозброєності тощо на відміну від централізованої системи планування, що її використовували раніше в нас.

Тож, з моєї точки зору, на даному етапі розвитку в Україні будь-яка економічна й соціальна політика має передбачати наслідки як у середній, так і в далекій перспективі. До порядку денного ставиться завдання — рухатися вперед шляхом ринкової трансформації не хаотично або, в кращому разі, інтуїтивно, а на основі добре спрогнозованої і спланованої стратегії. На відміну від централізованої системи, що спускає директиви зверху, новий механізм планування має основуватися на залученні до аналізу і процесу прийняття рішень усіх економічних та соціальних партнерів. Цей процес діалогу й узгодженості, який називається так тому, що спрямований на об'єднання різних партнерів (уряду, підприємців, профспілок) з експертами для спільного виявлення проблем у різних сферах і, по можливості, для пропонування конкретних їх рішень.

За умов ринкової економіки засоби економічного й фінансового регулювання звичайно перебувають на макроекономічному рівні. Для виконання своїх регулюючих функцій Міністерство фінансів мусить мати широкий арсенал заходів із взаємозалежними ефектами дії, що дають змогу провадити в життя політику державних витрат, бюджетного дефіциту та його фінансування, контролювати грошову сферу, кредит і заощадження, створювати умови, необхідні для вільного прояву конкуренції, що служить гарантією правильного формування цін на товари й послуги відповідно до співвідношення попиту та пропозиції.

Необхідною передумовою будь-якої економічної дії, звісно, є не тільки добре знання економічної ситуації, а також і ретельна діагностика її перспектив, тобто оцінка тих відхилень, до яких можуть спричинитися заходи, передбачені владою.

***І ОСТАННЄ.** Якщо ми хочемо уникнути соціальної напруженості в суспільстві, то, зруйнувавши стару систему соціальних гарантій населення, слід у найкоротші строки розробити нову всеосяжну систему соціальної захищеності.*

У Європі працюють дві основні моделі соціального захисту.

Перша модель, що її інколи називають «бісмарківською», встановлює жорсткий зв'язок між соціальними правами та професійною діяльністю. Соціальні права громадянина обумовлено відрахуваннями, що їх він виплачує протягом усього активного життя, а соціальні виплати в результаті набирають форму ніби відкладених доходів. Ця система соціального захисту таким чином стає схожою до системи соціального страхування, що ґрунтується на професійній солідарності. Професійні каси, якими управляють найчастіше на паритетних засадах трудящі та підприємці, збирають соціальні відрахування із заробітної плати, з яких і здійснюють ці виплати. Правління таких кас несуть відповідальність за їх фінансову рівновагу.

Друга модель, що її називають «бевіріджською», виходить з того, що будь-хто, незалежно від приналежності до активного населення, має право на мінімальну захищеність під час хвороби, в похилому віці або під час істотного скорочення його матеріальних ресурсів з іншої причини. У тих країнах, що обрали цю модель, зокрема у Великобританії, діють системи страхування з причини хвороби, прикріплення до яких автоматичне, а пенсійні системи забезпечують мінімальні доходи всім старим людям, незалежно від їхніх минулих зусиль щодо відрахувань від заробітної плати. Ці системи фінансуються з державного бюджету. Таким чином, у даному разі переважає принцип національної солідарності, побудований на концепції розподільчої справедливості.

Гадається, що під час розроблення своєї системи соціального захисту населення слід скористатися з досвіду функціонування як першої, так і другої моделей. Хоча нашій країні з її традиціями, що історично склалися, ближче, мабуть, друга модель, яка ґрунтується на концепції розподільчої справедливості. Та останнє слово має бути за фахівцями.

Михайло ЧЕЧЕТОВ,
народний депутат України, заступник голови Комісії з економічної політики та управління народним господарством Верховної Ради України.

Колонка власкора

Повернення блудних синів

Багатообіцяючий старт узяв цього року колектив шахти «Петровська» виробничого об'єднання «Донецьквугілля». У нелегких умовах тут підняли добовий видобуток палива, щомісяця підвищуючи показники. Побачивши, що справи пішли на лад, на «Петровську» почали повертатися гірники, які ще вчора шукали кращого життя на стороні. Так, протягом останніх тижнів на рідне підприємство повернулись понад 150 чоловік — «грозів», прохідників, робітників інших професій. Прийшло чимало і новачків. Тож виникла можливість укомплектувати діючі вибої, підготувати до експлуатації ще одну нову лаву, а це, в свою чергу, сприятиме подальшому поповненню колективу.

Терикони гарні тільки у піснях

Вагомі творчі здобутки у донбаського наукового центру «Екор» Академії гірничих наук України. Тут займаються визначенням фактичних викидів отруйних речовин в атмосферу від породних відвалів (териконів), що горять. А таких на Донеччині — чимало, і шкоди навколишньому середовищу, здоров'ю людей вони завдають величезної. Мета роботи донецьких науковців — отримати належний економічний ефект від різниці між платежами у бюджет, що встановлені за шкідливі викиди із кожного терикону, і платежами за фактичні викиди, які визначаються шляхом безпосередніх замірів. «Екор» уже провів модернізацію спеціального устаткування для зоставлення породи у відпрацьованих виробках ВО «Донецьквугілля». Повністю також розроблена комплексна програма раціонального використання ресурсів води в умовах сусідного ВО «Макіїввугілля».

«Буран» прибрано до рук

Першим із восьми машинобудівних підприємств виробничого об'єднання «Донецьквугілля», на якому завершилася приватизація, став добре відомий в Україні завод «Буран». Нині це — акціонерне товариство відкритого типу. Контрольний пакет акцій АТ залишається при цьому у вугільників. На підприємстві вважають, що приватизація повинна змінити структуру і взаємовідносини у вугледобувній галузі, яка нині переживає глибоку кризу. Уже тепер з метою подолання труднощів на виробничому об'єднанні створено компанію «Вугілля-траст», а невдовзі розпочне діяльність холдингова компанія.

Школа-«тридцятирічка»

На цілих 30 років розтягнулося введення в експлуатацію першої в Україні школи-шахти для гірничорятувальників країни, яка має готувати спеціалістів для чіткої роботи в екстремальних умовах вугледобувного підприємства (може, тому й трагедій на шахтах більше). І ось Міністерство вугільної промисловості вирішило покласти край довгобуду — виділено необхідні кошти для поновлення робіт, реконструкції виробничих площ. Учбову шахту планують обладнати найсучаснішою рятувальною технікою. Курсанти не вчитимуть тут якісь «безконтактні» вправи, а проходитимуть дійсну практику, після якої будуть готовими, як і годиться рятувальникам, завжди прийти на допомогу шахтарям, що потрапили під землею.

Богадільня для ветеранів

Здається, віднині і колишні шахтарі, що на старості літ лишилися самотніми, будуть мати свій теплий куток на схилі віку. Принаймні — в шахтарському селищі Артемове, що неподалік від Дзержинська. Тут при місцевій церкві розпочато будівництво богадільні. До речі, одна така вже діє у Волноваському районі, де знайшли опіку і милосердя церкви близько 50 стареньких хворих земляків.

Украли електровоз

На торецькій шахті «Об'єднана» однієї ночі поцупили... електровоз, який коштує нині декілька мільярдів карбованців. Як тягли із шахтного подвір'я це семитонне громаддя — залишається загадкою. Можливо, вивезли на якусь маленьку місцеву шахту, а можливо... Залишається лише гадати, а міліції шукати крадіїв. І, звичайно ж, електровоз, бо він — не голка в сіні...

Юрій ДОЦЕНКО.
Донецька область.

НАУКА, ЗАКОНИ І ДІЙСНІСТЬ

Точка зору

***ОСНОВНИМИ** цілями соціально-економічної політики держави є примноження національного багатства України і створення умов для досягнення високого рівня життя кожним громадянином. Україна не лише має багаті природні ресурси, а й володіє вагомим науково-технічним потенціалом, що є справжнім національним багатством, і саме він має відіграти визначальну роль у виведенні нашої економіки з кризи. Протягом десятиріч Україна посідала одне з визначальних місць серед республік колишнього СРСР у сфері наукових досліджень та науково-технічних розробок. За чисельністю наукових співробітників вона прирівнювалася до ФРН та Великобританії.*

Для створення правових основ державної політики у сфері науки, освіти й науково-технічної діяльності, забезпечення правового захисту соціального статуту науково-педагогічних та інженерно-технічних кадрів, заохочення міжнародного співробітництва в цій галузі та інвестицій в економіку України в грудні 1990 року Верховна Рада України прийняла Закон «Про основи державної політики в сфері науки та науково-технічної діяльності». В ньому визначено цілі й напрями науково-технічної політики, основні її принципи, організаційно-структурні засади і шляхи реалізації.

Та, як з'ясувалося згодом, багато статей закону залишилося просто деклараціями, вони не спрацьовували, не було вироблено механізмів для їх втілення і, що найгірше, дію ряду статей, присвячених формуванню та заохоченню наукових кадрів, регулюванню умов їх діяльності, згодом зупинив Кабінет міністрів, тобто Закон завис у повітрі. А що ж буде з наукою?

***РІДНОЮ** сестрою науки, до того ж старшою, є освіта. 23 травня 1991 року Верховна Рада України прийняла Закон «Про освіту». Непоганий закон, але, як видно, всім законам у нас судилася однакова доля. Та за всіх складнощів економічних ситуацій, соціальної незахищеності суб'єктів освіти та науково-технічної діяльності українська освіта й наука все ж таки існують і намагаються вижити.*

Починаючи з 70-х років, у науковій політиці України почали проявлятися негативні тенденції, що особливо посилилися останніми роками. Могутній науково-технічний потенціал України опинився під загрозою розпаду.

Спад промислового виробництва, нестабільна фінансова політика негативно вплинули на винахідницьку й раціоналізаторську діяльність і, як наслідок, — різко знизилася (на 20 відсотків) кількість підприємств і організацій, що займалися впровадженням нововведень, значно скоротилася кількість підприємств та організацій, які використовували раціоналізаторські пропозиції та винаходи. Спостерігається спад творчої активності винахідників і раціоналізаторів.

Відсутність об'єктивної системи оплати праці вчених та надійного соціального захисту принижує їх становище в суспільстві, робить з них ізгоїв, і вони залишають науку. Особливо швидко відбувається зменшення найкваліфікованішої частини науково-технічного потенціалу — докторів і кандидатів наук. Вони або переходять в інші сфери діяльності, головно в комерційну, або ж виїжджають за кордон (1992 року виїхало за кордон 57 докторів наук, 1993 року — вже 68). Якщо цей процес не зупинити, то Україна на довгий час втратить здатність до науково-технічного поступу.

Це криє в собі ще одну небезпеку: зміну структури економічного потенціалу. Вдумаймося: вже на початок 90-х років на тисячу зайнятих у виробництві в Україні припадало 8,4 наукових проти 10,3 в Англії, 11,5 — у Франції. А що ж буде через 3—5 років? Згідно з Законом України «Про основи державної політики у сфері науки і науково-технічної діяльності» постановою Кабінету міністрів України № 77 від 18 лютого 1992 року створено Державний інноваційний фонд для фінансування та матеріально-технічної підтримки заходів, спрямованих на розвиток науки і техніки та використання їх досягнень у народному господарстві України. Кошти фонду формуються за рахунок щомісячних відрахувань підприємств, об'єднань і організацій незалежно від форм власності і підпорядкування у розмірі 0,3 відсотка від обсягу продукції (робіт, послуг) з віднесенням їх на собівартість продукції.

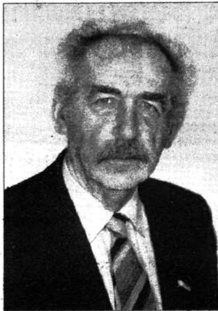
Роками у нас ведуть дискусії про інтеграцію науки та вищої освіти, але досі це питання так і не розв'язане. Високий рівень науки неможливо забезпечувати у відриві від освіти, зокрема вищої школи. Саме тут зосереджено більшу частину наукового потенціалу, тут готують наукову зміну і виконують значний обсяг наукових досліджень. Віце-президент США А. Гор одного разу сказав: «Світ без науки — це світ без надії».

Лише високий інтелект, що формується через освіту та науку, може стабілізувати соціально-економічну і політичну ситуацію в суспільстві, врятувати державну незалежність України.

Наука не може існувати в замкнених національних межах, вона є часткою світової цивілізації. За часів Союзу українські вчені представляли у світовому співтоваристві радянську науку (не приховуючи своєї національної належності). Нині потрібно офіційно представити в ньому Українську державу. А можливостей для участі в конгресах, симпозіумах, конференціях, для суспільної роботи у провідних лабораторіях дуже мало, що ізолює нас від світової науки, позбавляє можливості інтегруватися до загального наукового процесу.

Недавно в голландському університеті в Утрехті вирішили вдосконалити науково-педагогічний процес відповідно до вимог часу. Вклали угоду з Інститутом соціологічних досліджень на виконання теми: фахівці яких професій будуть потрібні на ринку праці в 2000 — 2010 роках? І лише отримавши результати досліджень, приступили до реформування науково-педагогічного процесу.

Безумовно, наука багато втрачає внаслідок своєї орга-

нізаційної роздрібленості. Поряд з Національною Академією наук у нас є ще 5 самоврядних академій. Крім того, на правах громадських позабюджетних об'єднань, що існують за свій рахунок, в Міністерстві юстиції зареєстровано ще 27 академій. Не квапитеся сміятися. Ми можемо довго сперечатися з вами про правомірність використання терміну «академія наук», про право називатися академіком, хоча багато з цих академій представлені справді висококодостойними, відомими в науці та освіті вченими, а Академія наук вищої школи України складається винятково з авторитетних докторів наук, у її складі багато академіків з інших академій наук.

Але я про інше: чому народилися ці новітні академії? Їх засновники не могли реалізувати свій потенціал у рамках чинної наукової структури. Ці академіки не отримують грошових винагород, вони працюють винятково на ентузіазмі. Потрібно знайти способи розумного врегулювання ситуації в науці на державному рівні для ефективного використання наукового потенціалу України.

Ми не можемо далі заплющувати очі на необгрунтоване розмежування між наукою та освітою. Можливо, колись у цьому була потреба, але нині в більшості країн, ще раз підкреслюю, головною установою в системі освіти та науки є університети. Саме в них зосереджено головні наукові сили і саме вони виконують левову частку наукових досліджень. Було б добре, якби з перейменуванням вузів відбулася також зміна їхньої структури та діяльності на університетський лад.

Багато наших навчальних закладів, будучи неспроможними самостійно розв'язувати кадрові, матеріально-технічні та інші проблеми, не розуміють у той же час, що це можна легко зробити шляхом кооперування, об'єднання чи просто ділового співробітництва різнорівневих наукових та навчальних установ. Саме таким шляхом було створено багато всесвітньо відомих університетів. Яскравим прикладом вдалого кооперування освіти та науки є університет штату Нью-Йорк, що утвердився внаслідок об'єднання 29 інститутів. В його структурі наукові центри, коледжі, центри здоров'я, мережа (близько 30) дворічних локально спонсорованих громадських коледжів, з наданими правами опрацювати 3600 програм та готувати молодих спеціалістів, бакалаврів, магістрів та докторів наук (філософії).

У Великобританії лише 70 відсотків коштів на наукові дослідження університети отримують від уряду, а решту — від приватних фірм. В США значну частку в бюджеті становлять добровільні приватні вклади в науку. Головне зацікавлення в розвитку університетської науки виявляють корпорації і приватні фонди. До 30 відсотків з таких пожертвувань внесено без цільового призначення, і витрачають їх на розсуд керівництва університетів, а решта має конкретне спрямування.

До недоліків фінансування науки та освіти належить недостойний контроль за їх використанням. Тому потрібно забезпечити неухильне виконання держбюджету в частині внутрішнього валового продукту України.

Плануючи ці та інші заходи, ми повинні бачити перед собою не лише кінцеву їх мету, а й ту людину, яка все це виконуватиме. Хоч як це прикро, але нині вона належить до категорії малозабезпечених, тобто у неї зв'язані руки й ноги побутовими проблемами. А ми вимагаємо від неї високого злету.

Для піднесення авторитету нашої науки потрібно укласти міждержавні угоди з іншими країнами про нострифікацію наших дипломів кандидата та доктора наук. Повірте, вони не гірші від зарубіжних.

***ОБГОВОРЮЮЧИ** порушену проблему, не можна замовчувати ще один важливий аспект — відсутність єдиної простої (і в той же час дійової) системи управління наукою. Нині її можна зобразити як закручену вертикальну спіраль з обов'язкових і необов'язкових ланок (радник Президента — відділ науки Мінекономіки — Держтехінформ — Держіннофонд — Держпатент — управління науки міністерств і відомств — самоврядні академії — громадські академії — НДІ та вузи). Потрібно, отже, відпрацювати таку модель, яка відповідала б вимогам часу й сприяла оптимальному використанню наявного потенціалу, реалізації права вченого на свободу творчості та участь його у будь-яких питаннях поточного стану та перспективах розвитку науки.*

Рішення згаданих структур не завжди узгоджені між собою, хоча всі вони є державними структурами. А в державній політиці не може бути хаосу, мусить бути конкретна державна мета, чітка організація і персональна відповідальність за роботу.

Президент США 1993 року створив Національну раду з науки і технологій для координації федеральної політики США в галузі науки і технологій. Раду очолює сам Президент, а віце-президент виконує обов'язки віце-голови ради. До складу ради входять секретарі (голови) усіх головних департаментів, що пов'язані з наукою та технологіями, голови незалежних агентств, таких, як Національний науковий фонд, НАСА, Агентство захисту навколишнього середовища, директор офісів менеджменту, бюджету, з наукової та технологічної політики при Білому домі, радник з національної безпеки, помічник Президента з економічної та внутрішньої політики. В Раді створено 9 міжвідомчих комітетів, які є виконавчими органами і призначені координувати виконання науково-дослідних та освітніх програм, спрямованих на забезпечення національних цілей.

Широко використовує адміністрація Президента США метод консультацій та партнерства із зацікавленими організаціями. Наприклад, у січні 1994 року було проведено форум «Наука в національних інтересах». Головною метою форуму було досягнення світового лідерства у фундаментальних науках, математиці та інженерії; розроблення нової національної концепції розвитку науки в США. Поряд з цим гостро ставили проблему відповідальності наукової громадськості перед суспільством.

Головним органом державного управління науково-технічної діяльності у Великобританії є міністерство науки і технологій, якому підпорядкована система наукових рад з пріоритетних напрямів розвитку науки й техніки та Британська рада з координації міжнародного наукового співробітництва. Безпосередньо під керівництвом міністерства працює також рада з питань науки у вищих навчальних закладах.

Нині у нас обов'язки координування науково-технічної діяльності покладено на Держкомітет з питань науки та технологій, але чи зможе він справитися з цією громіздкою і некоординованою системою з тим штатом, тими повноваженнями і тією сферою впливу, яка в нього є? Найвищим органом у сфері науки та освіти має бути Національна рада при Президентові. Це дасть можливість об'єднати науковий та освітній потенціал України в єдиний організм, скоординувати його дії, усунути зайве дублювання, ефективніше використовувати кошти і вчасно їх підпорядковувати інтересам держави. До складу Ради поряд з постійними членами мають увійти президенти самоврядних академій, міністр освіти, голова ВАКу, голова Комісії Верховної Ради з питань науки та освіти, начальники управлінь науки міністерств і відомств (50 відсотків) і делеговані науково-педагогічними установами провідні вчені України (50 відсотків).

Зроблені мною висновки та пропозиції не є несподіванкою, багато з них не раз порушували в НАНУ, ДКНТ, міністерствах та відомствах, вносили відповідні пропозиції до різних структур, але втілити їх у життя не вдалося. Наша комісія нині працює над новим варіантом закону «Про основи державної політики в сфері науки та науково-технічної діяльності», але обговорення в комісії підготовленого проекту показало, що нам дуже важко подолати старі стереотипи та підготувати новий закон, який справді забезпечив би пріоритетний розвиток науки та освіти. Тому я виніс свої роздуми на ваш розсуд.

Валентин ЯБЛОНСЬКИЙ,
народний депутат України, професор, голова підкомісії з науки постійної Комісії Верховної Ради з питань науки та народної освіти, (фракція Руху).

ЯК ЗДОЛАТИ ПЕРЕХІДНИЙ ПЕРІОД

Ідеологія реформування економіки в Україні

Чутки про економічну реформу в Україні дуже перебільшено. Україна розтягнулася в шпагаті між планово-розподільною та ринковою економікою. Колишній економічний механізм практично припинив існувати, а новий не розпочав. Планово-розподільну систему деформовано, а конкурентно-ринкової не сформовано. План не працює, а самоналагодження не спрацьовує. Ми опинилися між «уже» та «ще». Форсована руйнація усталених структур без заміни їх на нові призвела до втрати керованості економікою. Деструктивні зміни випереджають конструктивні. Звідси випливає основне завдання поточного моменту — внести позитивні зміни в цей баланс.

Від утопії до утопії

Утопію комунізму змінила утопія ринку (утопія ринкової саморегуляції). Будуємо ринок, як будували комунізм. Не можна жертвувати сьогоденним поколінням людей в ім'я світлого капіталістичного майбуття, так же як раніше жертвували в ім'я світлого комуністичного майбуття. Мені стає не по собі, коли я чую заклинання — приносити на вівтар реформ щораз нові жертви. Я належу, і до того ж давно, до ринковиків, і мені боляче дивитись, як дискредитують ідею ринку. Кожне нове підвищення цін називають поглибленням реформи і ще одним кроком по шляху до ринку. Ринком називали те, що ним не є. Ринкові приписують невластиві йому функції.

Почнемо з того, що ринок не все може (наприклад, він не може регулювати ціни природних монополістів). Глибокі структурні зміни економіки, розв'язання цілої низки глобальних проблем можливі не на основі ринкових стимулів, а лише за допомоги державного програмування.

По-друге, багато що ринок робить погано. Зокрема він погано розв'язує соціальні проблеми (скрізь у світі держава розв'язує питання перерозподілу багатства і зменшення ступеня соціальної нерівності), а також питання розвитку невиробничої сфери.

Тому скрізь застосовують вмонтовані регулятори, що коригують дію ринку. Скрізь у світі тією чи іншою мірою регулюють ринок капіталу і ринок праці й, особливо, відносини між ними.

Ніде в світі не існує ринкової саморегуляції в чистому вигляді, навіть в такій лібералізованій країні, як США. Я вивчав це питання там, на місці, і дійшов висновку, що економіка США регульованіша, ніж та модель, яку пропонують Україні деякі західні радники. Я вже не кажу про європейські країни, особливо ті, в яких функціонує соціально орієнтована ринкова економіка.

Зворотним боком ринкоманії є ринкофобія. Є підстави вважати, що в Україні економічною політикою сформовано антиринкову більшість, і це вкрай ускладнить проведення справді ринкових перетворень. Що менше тих, хто отримує реальний виграш від розпочатих змін, то вужча соціальна база реформ. Сенс реформ полягає в тому, щоб поліпшувати, а не погіршувати життя. Чи було погіршення життя в інших країнах, що стали на шлях реформ? Так, було, але короткочасне і неглибоке: в Чехії воно тривало 6, у Польщі — 9 місяців.

Ритуальні танці навколо бюджету

Є в наших реформаторів "священна корова" — це бюджет. Я не хочу применшувати значення бюджетної політики, але й не можу згодитися з перетворенням питання про дефіцит бюджету на найголовніше питання економічної політики. На поточний рік уряд намагається зверстати бюджет з п'ятивідсотковим дефіцитом. Навколо цього ведуть ритуальні танці. Скажу відверто, мене завжди тішить спроба недбайливого учня підігнати розв'язок під наперед зазначену відповідь.

Суть питання не лише і не так у розмірі дефіциту бюджету. Це питання у певному сенсі другорядне. Важливіше значення мають такі питання. По-перше, чим покриватимуть дефіцит (одна справа, коли він покривається кредитною емісією Національного банку, інша — неемісійними джерелами). По-друге, як досягатимуть рівноваги між доходною і видатковою частинами бюджету. Якщо вже розв'язувати питання про дефіцит бюджету, то наголос слід ставити не на скороченні витрат, а на збільшенні доходів. Необхідно йти від доходів до видатків, а не навпаки. А зараз уряд скорочує витрати з єдиною метою — аби не вирватися за межі певної величини дефіциту (спершу 5, потім 6,4, тепер 7,3 відсотка). По-третє, чи провадитиметься політика реформ чи політика латання дір.

Спроба підігнати розв'язок під наперед зазначену відповідь порочна у своїй основі. Виходить так: нехай економіка гине, та з низьким дефіцитом бюджету. Стосовно цього пригадується жарт. Лікар приписав хворому таблетки, однак той помер. Лікар питає у родичів небіжчика: "Хворий перед смертю пітнів?" — «Так», — відказують ті. «Це добре», — сказав лікар.

Чи потрібен Україні Піночет?

Є й інший, протилежний «самоналагодженню», полюс у поглядах на ідеологію реформування в Україні. Суть його зводиться до використання «сильної руки».

Ми стоїмо на межі, за якою — необоротні зміни. Спогадується «Титанік», що потрапив до зони необоротної інерції й зіткнувся з айсбергом. Природним супутником безладу і смути є ностальгія за «сильною рукою». Щораз частіше в середовищі як політичного істеблішменту, так і простих людей мусується думка про те, що Україні потрібен свій генерал Піночет.

Я не виключаю можливості реалізації моделі авторитарної модернізації України. Та при цьому є небезпека, що її наслідком можуть стати не так реформи, як поглиблення кризових явищ. Що ж до Піночета, то слід зазначити, що він провадив ліберальні реформи в монетаристському стилі. Та, як свідчить статистика, помітне покращення економічної ситуації в Чилі відбулося після того, як він полишив політичний Олімп після півтора десятиріччя перебування на ньому.

Не буде перебільшенням сказати, що в Україні існує єдина криза — це криза влади. Решта криз — похідні. Основна наша проблема — це проблема ефективності влади. Так, нам потрібен генерал, але не Піночет, а де Голль (і генерал не в буквальному значенні слова). Скоріше нам потрібен не досвід Чилі часів Піночета, а досвід Франції часів де Голля. Зокрема як засіб подолання безладу (значно меншого, аніж у нас) де Голль використав економічне прогнозування і планування. Переконаний, що гасло сьогодення для України можна сформулювати так: від планової економіки до економічного планування. Оглядаймося не на Латинську Америку, а на Європу (на Німеччину часів Людвіга Ерхарда, Францію часів де Голля, Чехію часів Вацлава Гавела і Вацлава Клауса). Цінний для нас досвід можна запозичити і в країнах Південно-Східної Азії. Але ми не повинні механічно переносити чужий досвід на наш ґрунт. Україна має пройти власний шлях, використовуючи світовий досвід і врахувавши свою специфіку.

Нам потрібна сила влади, а не влада сили. Нам більш потрібні сильні голови, аніж «сильні руки». Якщо хтось каже, що йому не вистачає влади, то це ознака того, що йому не вистачає розуму. Визначимося, чого ми хочемо: чи розподілити функції різних гілок влади, чи перерозподілити владу на користь її виконавчої гілки. От у чому питання. Я — за сильну ефективну владу, але на основі розподілу функцій. Це питання потрібно розв'язувати принципово, а не під конкретних людей.

Зараз багато розмов точиться навколо питання про вертикаль влади. Так, її потрібно вибудовувати, конструювати, але з урахуванням однієї пікантної деталі: жорстка владна вертикаль з величезною кількістю ступенів небезпечна, бо вона може поглибити наявне відчуження суспільства від влади, а це — шлях до неототалітаризму.

Який шлях коротший?

Не можна перейти відразу до ринкової економіки у її вільному, чистому вигляді. Реформування — це процес, ланцюг послідовних кроків. Не можна одним стрибком перестрибнути через перехідний період. Перехідний період — це не прірва, яку треба перелигнути, а трясовина, яку потрібно долати, поступово і послідовно наводячи перед собою кладку. Перехідний період потребує великого мистецтва економічної політики. Поспіх не наближує, а віддаляє входження до ринкової економіки, яка нормально функціонує. Служіння ринкові не терпить метушні. Суть питання — не в швидкості просування по шляху до ринку, а у виборі найкоротшого шляху і в дотриманні принципу послідовності дій. Перетворення можна здійснювати лише в міру готовності економіки їх сприймати. Трансформування має бути поетапним.

А як же бути з «шоковою терапією»? — спитає прониклий читач. Відповідь однозначна: якщо реформи здійснювати методом радикального ривка, то їх треба здійснювати щвидко, як це робили, приміром, у Польщі. Не можна розтягувати модифікований варіант «шокової терапії» на чотири роки поспіль, як це роблять у нас (кінця шоку без терапії не видно).

Найменш болючий і, як правило, найкоротший шлях до цивілізованого ринку пролягає через інституційні зміни (перетворення відносин власності, формування конкурентного середовища, конструювання інфраструктури ринку, реформування грошової, фінансової і банківської системи, створення сприятливих умов для розвитку підприємництва). Найважливіша причина глибокої кризи нашої економіки — спроба перейти до ринку через лібералізацію цін, а не шляхом інституційних змін. Щодо лібералізації, то насамперед нам потрібна лібералізація податкової і кредитної політики, а також зовнішньоекономічної діяльності. Без лібералізації цін перехід до ринку неможливий, але лібералізацію цін не можна робити наріжним каменем економічної реформи.

Назрілий поворот в економічній політиці

Йдеться не про одночасний акт, а про великий стратегічний маневр. Суть назрілого повороту в економічній політиці полягає у переході від «лібералізму» й монетаризму до інституціоналізму. Економічний розвиток неможливо звести до одномірності "ринкової рівноваги». Навіть за умов розвинених ринкових відносин й тим більше за умов перехідного періоду. Характер і напрямок економічного розвитку визначає не ринок сам по собі, а вся панівна система економічних інституцій (ринок, дрібне й середнє підприємництво, корпорація, держава, соціальний контроль над господарською і фінансовою діяльністю). Інституційна політика — основа подолання монополізму й засилля фінансової олігархії, кризи та хаосу. За час правління Рузвельта застосовували цілий ряд інституційних заходів. У Франції, особливо в часи де Голля, застосовували програмування й індикативне планування. Актуальними для нас є кейнсіанські рецепти антикризового регулювання.

Стало очевидно, що більш прийнятною для України є не неоліберальська, а інституціалістська модель ринку.

У цьому зв'язку потрібно йти на рішуче оновлення стратегії і тактики реформ. Поворот до інституціоналізму пов'язаний як з проведенням інституційних змін, так і з пожвавленням ділової активності й інвестиційної політики, активізацією державного регулювання економіки та введенням соціальних індикаторів. Це не означає повернення до методів адміністративного командування (яких, до речі, достатньо в нас). Проведення інституційної політики пов'язане з індикативним плануванням й програмуванням, розробленням і реалізацією інвестиційних і соціальних програм.

Виходячи з наявної ситуації, основним пріоритетом економічної політики має бути не фінансова стабілізація на засадах монетаристських методів, а пожвавлення і стимулювання виробництва, створення сприятливого інвестиційного клімату й підвищення конкурентоспроможності наших товарів. Щодо стабілізації, то питання треба ставити, на мій погляд, не про фінансову, а про макроекономічну стабілізацію. Неможливо досягти фінансової стабілізації лише фінансовими методами, не зачіпаючи виробництва. Фінансова стабілізація можлива лише в контексті макроекономічної стабілізації. Щодо лібералізації, то, на мою думку, питання треба ставити не тільки і не так про лібералізацію цін, як про лібералізацію економічної діяльності, про лібералізацію податкової та кредитної політики.

Неможливо докорінно вирішити жодної економічної і соціальної проблеми, не розв'язавши питання про продуктивність праці. Незрозуміло, чому це питання відійшло в тінь. Підвищення продуктивності праці пов'язане з новими технологіями й новими стимулами до праці. Про це теж не слід забувати, бо головним двигуном економічного поступу є впровадження наукових і технічних досягнень у народне господарство.

Володимир ЧЕРНЯК,
доктор економічних наук, професор.

Український аудит. Яким він має бути

24–26 березня Київ відвідає один з провідних австрійських фахівців у галузі аудиту професор Герберт Хайзелер. Від провадить активну викладацьку діяльність в університетах Граца і Відня, окрім цього є авторитетним консультантом з питань запобігання кризам корпорацій, оцінювання стану підприємств, корпоративного фінансування та інвестицій. Послугами професора Хайзелера користуються найбільші європейські фірми, він обіймав керівні посади в Керуючих Радах таких визнаних лідерів європейського фінансового ринку, як «ЕА Дженерал Груп», «Сітібанк АГ», інвестиційної компанії «Джі Ем».

Чи є перспективи розвитку аудиторського бізнесу в Україні і які його особливості? Докладні відповіді буде дано під час лекцій, що їх професор має намір прочитати в Міністерстві фінансів України, Економічному університеті та Національному центрі обліку й аудиту.

Удосконаленню української аудиторської школи й сприятимуть перші лекції професора Хайзелера, організовані юридичною фірмою «Джі Бі Ем енд партнерс». Їх вільно можуть відвідати як фахівці, так і будь-які інші зацікавлені особи в Економічному університеті (24 березня о 18.30, тема: «Оцінювання бізнесу») і в Національному центрі обліку й аудиту України (25 березня о 9.30, тема: «Концепція оцінювання бізнесу й ефективного менеджменту. Вартість частки акціонера»).

Людмила МЕНЖУЛІНА.

УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ

Про реформування системи державної підтримки підприємництва

З метою усунення дублювання в роботі урядових структур, підвищення рівня підтримки підприємництва та забезпечення координації діяльності щодо формування і здійснення державної політики у цій сфері **постановляю:**

1. Утворити окремий підрозділ Міністерства економіки України на базі Державного комітету України по сприянню малим підприємствам і підприємництву, що ліквідується.

2. Установити, що Міністерство економіки України є правонаступником Державного комітету України по сприянню малим підприємствам і підприємництву, щодо його майнових прав і обов'язків.

3. Кабінету Міністрів України:

утворити ліквідаційну комісію для проведення заходів, пов'язаних з ліквідацією Державного комітету України по сприянню малим підприємствам і підприємництву;

привести у місячний строк рішення уряду у відповідність з цим Указом.

4. Міністерству економіки України подати до 1 квітня 1995 року Кабінету Міністрів України пропозиції щодо вдосконалення системи державної підтримки підприємництва в Україні.

Президент України
Л.КУЧМА.

м.Київ,
15 березня 1995 року.

Зберегти історичну спадщину

НАРОД, який не поважає пам'яті своїх предків, їхнє культурне й духовне надбання, приречений повторювати помилки знову і знову. Зупинити цей процес — означає подарувати майбутнім поколінням надію на щасливіше облаштування своєї долі.

Гадаємо, що саме цим міркуванням продиктоване нинішнє обговорення у Верховній Раді Закону про пам'ятки культури й охорону історичного середовища. Та обставина, що до законодавчих документів України запроваджується поняття «історичне середовище», свідчить про глибину розуміння проблеми.

Справді, процеси формування громадянської самосвідомості, соціалізації особистості — вкрай складне явище, до якого належать безліч важковловних, але водночас визначальних чинників. Серед найважливіших — історичне середовище, тобто ті історичні споруди, архітектурні комплекси, музичні твори, художні полотна, що з дитинства оточують людину. Від того, чи дитина виросла в оточенні потворних п'ятиповерховиків, що звуться в народі трущоби, чи в дивовижно красивих кварталах архітектурних споруд Києва чи Одеси, Харкова чи Львова, залежить її самоусвідомлення як громадянина країни, як людини, котра належить до певної національної культури, і навіть, коли хочете, її психічне здоров'я.

ПАМ'ЯТКИ старовини — будинки, церкви, майдани і парки — дарують людині відчуття надійності буття, стабільності існування в оточенні надбання батьків.

Сподівання на те, що, попри війни й соціальні струси, фінансові негаразди й побутову невлаштованість життя за всіх часів триває.

Люди завжди прагнули облаштувати свої міста і селища, свої житла, тобто створити таке середовище мешкання, яке відповідало б національним уявленням про красу й доцільність. Саме тому так важливо зберегти все те надбане нашим народом цінне в галузі культури, архітектури та містобудування.

Для України, що зазнала, особливо в XX сторіччі руйнівних війн, революцій та вандалізму стосовно церков, ця проблема — животрепетна. Особливої гостроти вона набуває і в тому зв'язку, що сьогодні повним ходом іде приватизація, яка за всіма законодавчими документами не повинна торкнутися історичних і культурних пам'яток. У той же час трапляються такі собі «Івани безрідні», а скоріше люди, що не бачать за сьогоденною вигодою вищого сенсу історичних цінностей, їх значущості для нації в цілому.

Таке сталося в нашому Миколаєві.

Розпочався процес приватизації на одному з економічно найперспективніших підприємств «Ніконд». Під час складання опису майнового комплексу підприємства до нього було внесено дві історичні споруди XIX сторіччя, розташовані в центрі історичної частини міста. Це будівля колишнього Олександрівського училища, зведеного 1873 року архітектором Андрієвським, і споруда першого Миколаївського поштово-телеграфного відомства.

Свого часу, а саме 1958 року, коли ще колишній Радянський Союз не приєднався до Міжнародної конвенції з охорони історичного середовища та пам'яток архітектури, будівлю Олександрівського училища рішенням міськвиконкому було передано на баланс новоутвореного заводу газорозрядних приладів.

ЗАРАЗ важко сказати, чи було це навмисно, та дві історичні будівлі було внесено до майнового комплексу АТ «Ніконд» за залишковою балансовою вартістю, тобто фактично за безцінь.

Згодом завод став називатися конденсаторним, а ще пізніше — ВО «Ніконд». Завод зростав, і в промисловій зоні Миколаєва звів величезні заводські корпуси, зберігши, проте, за собою й історичні споруди в центрі міста.

З 1992 року, коли розпочалася приватизація в Росії, а Верховна Рада України прийняла Закон про приватизацію з переважними правами трудових колективів, на заводі розпочався повільний, але певний процес занепаду: з 8 тисяч працівників на підприємстві залишилось близько 1,5 тисячі, скоротилася номенклатура виготовлюваних виробів, і ось тоді розпочалася корпоратизація, а далі й приватизація підприємства.

Сьогодні важко сказати, чи було це зумисно, чи не віддали, що робили, керівництво заводу і працівники регіонального управління Фонду державного майна на чолі з колишнім його начальником п. Бушиним, та дві історичні будови було внесено до майнового комплексу АТ «Ніконд» за залишковою балансовою вартістю, тобто фактично за безцінь.

Це не могло не привернути уваги громадськості та міської Ради. На засіданні депутатської комісії з освіти та культури було обговорено питання про незаконну приватизацію АТ «Ніконд» і виведення з його майнового комплексу історичних споруд. Звернення голови міської Ради А. Бердникова та депутатів Верховної Ради О. Боженка та Ю. Запорожця до Фонду державного майна почули. Наказом голови Фонду Ю. Єханурова історичні будівлі було повернуто мешканцям міста.

Здавалося б, можна ставити крапку й говорити про щасливе завершення історії. Проте хотілося б поглянути на всю цю історію в ширшому соціальному контексті. Пам'ятаючи про важливість збереження пам'яток архітектури, хочемо підкреслити особливе значення соціальних державних установ і муніципальних органів для їх збереження. Наказ по Фондові державного майна був би неможливий, якби в нас була особлива служба — регіональні, а скоріше міські, — бо пам'ятки архітектури розташовані переважно у містах, — представництва Державного комітету України у справах містобудування й архітектури. Ці муніципальні служби мають взяти на себе зобов'язання щодо провадження копіткої роботи з виявлення і поповнення вже складеного Державного реєстру історичних пам'яток України, створення заповідних територій у містах, забезпечення нагляду за їх реставрацією і використанням.

Це не означає усунення можливості купівлі історичних будівель організаціями й установами, серед них і комерційними структурами. Та тільки це має бути чесна купівля-продаж, коли оцінюють і саму пам'ятку архітектури, і цінність її розташування, коли сторона-покупець бере на себе зобов'язання щодо утримання і реставрації пам'ятки архітектури.

До речі, у Миколаєві такий приклад є: один з комерційних банків викупив будівлю колишнього італійського консульства і відтворив його якщо й не в первісному вигляді, то дуже близько до того. Ми вважаємо: це і є цивілізований спосіб ведення справ, що відповідає новому державному підходові до національного надбання.

ОДИН з комерційних банків викупив будівлю колишнього італійського консульства і відтворив його коли й не в первісному вигляді, то дуже близько до того.

У березні передбачено обговорення у Верховній Раді нового Закону з охорони пам'яток архітектури й історичного середовища. Фахівці Державного комітету з містобудування й архітектури, і передусім, заступник голови архітектор Юрій Лихой, беруть дійову і безпосередню участь в написанні Закону, який ставить собі за мету зберегти для нащадків духовні цінності предків, наше спільне історичне надбання. Гадаємо, що Закон стане тим важливим документом, який просуне нас по шляху розбудови цивілізованої держави українського народу.

Олег БОЖЕНКО,
народний депутат України;
Юрій ЗАПОРОЖЕЦЬ,
народний депутат України;
Ірина МЕЙЖІС,
заст. голови Миколаївського держвиконкому.

Несподіваний ракурс

«Конверсія» безробіття за допомогою вітростанцій

Взаємозв'язок конверсії і вітроенергетики з точки зору соціальних наслідків

Цієї зими вперше за останні роки не відключали електроенергію в селищі Новоозерному, що є містечком відомої військово-морської бази Донузлав у Криму. Усе, що відбувається в цьому районі, мені добре відомо, бо там розташовано виборчий округ, від якого мене обрали до українського парламенту. Тому така важлива подія, як стабільне електропостачання за умов, коли більшість районів Криму сиділа на голодному енергетичному пайку, не могла пройти поза увагою і вимагала пояснення. Воно виявилося простим, але не тривіальним: поряд із селищем надійно працює сучасна вітростанція. Відомо, що вітер у Криму найсильніший в осінньо-зимовий період, тобто тоді, коли в Україні традиційно бракує палива через відсутність валюти, і тому додаткова кількість енергії, на «безвалютній» основі отримана від Донузлавської вітростанції, була дуже до діла.

Про перспективність даного напрямку енергетики сказано вже багато, проте досвід будівництва Донузлавської станції потребує серйозного осмислення, бо він несподіваним чином дає змогу побачити у взаємопов'язаному вигляді багато які з проблем, якими сьогодні так переобтяжене наше повсякденне життя. Річ у тому, що будівництво Донузлавської вітростанції почало втягувати до своєї орбіти дедалі більшу кількість людей у цьому вибухонебезпечному районі, де суперечки навколо поділу Чорноморського флоту часто переходять в суто людське протистояння військовиків. Багато хто з них найближчим часом може стати безробітним, а в таких у цьому далекому від промислових центрів районі надзвичайно мало перспектив, і тому нинішні першокласні суднові механіки і електрики з тривогою думають про можливість адекватної цивільної заміни для своєї військової професії. Саме такою альтернативною стає Донузлавська вітростанція, проектна потужність якої становить 500 мегаватт.

Цей суто соціальний аспект розвитку вітроенергетики в Україні вимагає поглянути на питання конверсії з зовсім нових позицій, бо йдеться про «конверсію» життя величезної кількості людей в нашій країні, яких у минулі роки залучали не лише до виробництва військової техніки, а й до її використання. І ті, і ті зараз швидкими темпами втрачають звичну роботу, а отже, й звичні, порівняно стабільні, умови життя, і саме ця обставина несе в собі велику загрозу виникнення соціального напруження в суспільстві. Тому проекти, схожі до будівництва Донузлавської вітростанції, має у максимальній мірі підтримувати держава, адже вони створюють нові робочі місця не лише в оборонній промисловості, а й у цивільній сфері, де будують і експлуатуватимуть самі вітростанції.

Слід зазначити ще один важливий урок, який дає будівництво Донузлавської ВЕС. Цю станцію створюють на основі вітротурбін, що їх випускають в Україні за ліцензією американської фірми ЮС «Віндпауер», і тому разом з цими турбінами до нас прийшов і неоціненний досвід будівництва такого принципово нового класу енергетичних об'єктів, якими є сучасні вітростанції. Нині люди із селища Новоозерного, використовуючи свій багатолітній досвід роботи з військовою технікою, здобувають цілу низку нових професій, пов'язаних з монтажем, ремонтом і експлуатацією принципово нового класу енергетичного устаткування, що грунтується на американській техніці і технології. Ряд співробітників Донузлавської вітростанції пройшов навчання у США і тепер передає свої знання і досвід багатьом іншим людям, котрі прибувають сюди з різних областей України.

Треба сказати кілька слів і про інший соціальний аспект — про екологію. У Криму питання екології постає надзвичайно гостро, і район селища Новоозерного — не виняток. Саме тому ставлення не лише місцевих мешканців, а й керівництва Криму до використання місцевих вітроенергетичних ресурсів і, відповідно, ставлення до будівництва Донузлавської ВЕС однозначно позитивне. Щоправда є думка, що навіть вітроенергетика екологічно не є зовсім чистим способом видобутку енергії. Проте з досвіду інших країн можна зрозуміти, що цей напрямок усе ж таки найперспективніший з точки зору захисту природи. Екологічні закони США, Німеччини, Данії, Італії та інших країн, де вітроенергетика нині розвивається дуже бурхливо, значно суворіші за чинні аналогічні українські закони, і, все ж таки, плани будівництва вітростанцій у цих країнах такі амбіційні, що передбачають перекрити за рахунок цього джерела енергії до 20—25 % національних потреб у електроенергії.

Це наслідок того, що після багаторічних експериментів з різними типами вітроенергетичного устаткування західній науці й техніці нарешті вдалося створити такі машини, які виробляють екологічно чисту й дешеву електроенергію. Саме такі ліцензійні вітротурбіни є основою Донузлавської станції, проект якої узгоджено з відповідними природоохоронними органами Криму. Нам треба просто навчитися робити такі проекти у масовому порядку й будувати сучасні вітростанції, не вторгаючись глибоко в природні умови.

Відомо, що вітростанції створюють для людей, щоб їхнє життя стало комфортнішим і захищенішим. Проте, як виявилося, і про це переконливо свідчить досвід спорудження Донузлавської станції, можна паралельно розв'язувати й цілу низку інших завдань, що тісно пов'язані з конверсією всього нашого надто мілітаризованого минулого життя. Тому важливо знайти гідне місце для застосування цього досвіду в багатьох інших регіонах нашої країни.

Анатолій РАХАНСЬКИЙ,
народний депутат України.

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про наукову і науково-технічну експертизу

Цей Закон визначає правові, організаційні і фінансові основи експертної діяльності в науково-технічній сфері, а також загальні основи і принципи регулювання суспільних відносин у галузі організації та проведення наукової та науково-технічної експертизи з метою забезпечення наукового обгрунтування структури і змісту пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки, наукових, науково-технічних, соціально-економічних, екологічних програм і проектів, визначення напрямів науково-технічної діяльності, аналізу та оцінки ефективності використання науково-технічного потенціалу, результатів досліджень.

ПОСТАНОВА ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Про введення в дію Закону України «Про наукову і науково-технічну експертизу»

Верховна Рада України постановляє:

1.Закон України «Про наукову і науково-технічну експертизу» ввести в дію з дня його опублікування, крім статті 7, яка вводиться в дію з 1 липня 1995 року.

2.До приведення законодавства України у відповідність із Законом України «Про наукову і науково-технічну експертизу» чинне законодавство України застосовується у частині, що не суперечить цьому Закону.

3.Кабінету Міністрів України у тримісячний термін:

внести на розгляд Верховної Ради України пропозиції про приведення законодавчих актів України у відповідність з цим Законом;

привести у відповідність з цим Законом постанови і розпорядження уряду України, що стосуються наукової і науково-технічної діяльності;

забезпечити перегляд і скасування органами державної виконавчої влади їх нормативних актів, які суперечать цьому Закону.

Голова Верховної Ради України О.МОРОЗ.

м.Київ,
10 лютого 1995 року.

Розділ I
ПРЕДМЕТ НАУКОВОЇ І НАУКОВО-ТЕХНІЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ

Стаття 1. Поняття наукової і науково-технічної експертизи

Наукова і науково-технічна експертиза — це діяльність, метою якої є дослідження, перевірка, аналіз та оцінка науково-технічного рівня об'єктів експертизи і підготовка обгрунтованих висновків для прийняття рішень щодо таких об'єктів.

Наукова і науково-технічна експертиза в сфері науково-технічних розробок та дослідно-конструкторських робіт, фундаментальних і прикладних досліджень, у тому числі на стадії їх практичного застосування (впровадження, використання, наслідки використання тощо), проводиться науково-дослідними організаціями та установами, вищими навчальними закладами, іншими організаціями та окремими юридичними і фізичними особами.

Стаття 2. Завдання наукової і науково-технічної експертизи

Основними завданнями наукової і науково-технічної експертизи є:

об'єктивне комплексне дослідження об'єктів експертизи;

перевірка відповідності об'єктів експертизи вимогам і нормам чинного законодавства;

оцінка відповідності об'єктів експертизи сучасному рівню наукових і технічних знань, тенденціям науково-технічного прогресу, принципам державної науково-технічної політики, вимогам екологічної безпеки, економічної доцільності;

аналіз рівня використання науково-технічного потенціалу, оцінка результативності науково-дослідних робіт і дослідно-конструкторських розробок;

прогнозування науково-технічних, соціально-економічних і екологічних наслідків реалізації чи діяльності об'єкта експертизи;

підготовка науково обгрунтованих експертних висновків.

Стаття 3. Принципи наукової і науково-технічної експертизи

Основними принципами наукової і науково-технічної експертизи є:

компетентність і об'єктивність осіб, установ та організацій, що проводять експертизу;

врахування світового рівня науково-технічного прогресу, норм і правил технічної та екологічної безпеки, вимог стандартів, міжнародних угод;

експертиза громадської думки з питання щодо предмету експертизи, її об'єктивна оцінка;

відповідальність за достовірність і повноту аналізу, обгрунтованість рекомендацій експертизи.

Стаття 4. Суб'єкти наукової і науково-технічної експертизи

Суб'єктами наукової і науково-технічної експертизи є замовники, організатори експертизи, а також експерти.

Замовниками наукової і науково-технічної експертизи можуть бути органи державної влади і самоврядування, підприємства, установи і організації, громадяни, заінтересовані у проведенні такої експертизи.

Замовники можуть вступати у відносини з експертами безпосередньо або через організаторів експертизи на підставі договорів або доручень.

Замовники наукової і науково-технічної експертизи формують завдання на проведення експертизи, забезпечують оплату витрат на її проведення, оплату праці експертів або послуг організаторів експертизи.

Організаторами наукової та науково-технічної експертизи є фізичні та юридичні особи, які на підставі доручення або договору з замовниками організовують та проводять експертизу і подають експертні висновки.

Експертизу можуть проводити:

органи державної виконавчої влади у межах своєї компетенції;

підприємства, установи та організації всіх форм власності, тимчасові творчі колективи, що здійснюють наукову і науково-технічну діяльність, спеціалізовані експертні організації;

окремі експерти та групи експертів.

Експертами є фізичні особи, які мають високу кваліфікацію, спеціальні знання і безпосередньо здійснюють наукову чи науково-технічну експертизу та несуть персональну відповідальність за достовірність і повноту аналізу, обгрунтованість рекомендацій відповідно до вимог завдання на проведення експертизи.

Не дозволяється поєднання в одній особі функцій автора розробки чи іншим чином заінтересованої особи та її експерта.

Стаття 5. Об'єкти наукової та науково-технічної експертизи

Об'єктами наукової та науково-технічної експертизи можуть бути:

діючі об'єкти техніки (в тому числі військової) та промисловості, споруди, природні об'єкти тощо, стосовно яких виникає потреба отримати науково обгрунтовані експертні висновки;

проекти, програми, пропозиції різного рівня, щодо яких необхідно провести науково обгрунтований аналіз і дати висновок про доцільність їх прийняття, впровадження, подальшого використання тощо.

Обов'язковій науковій і науково-технічній експертизі підлягають:

національні та державні наукові і науково-технічні програми;

міждержавні наукові і науково-технічні програми, що реалізуються на підставі міжнародних договорів України в межах її території;

галузеві і міжгалузеві програми у сфері наукової і науково-технічної діяльності;

інноваційні програми та проекти державного значення.

З ініціативи організацій та установ, до компетенції яких належить вирішення відповідних питань, експертизі підлягають:

окремі науково-технічні проекти;

науково-технічна продукція;

науково-дослідні роботи (фундаментальні та прикладні дослідження) в усіх галузях наукової діяльності;

дослідно-конструкторські роботи (комплекс робіт, що виконуються на основі технічних завдань з метою розроблення дослідно-конструкторської документації);

наукові праці у вигляді спеціально підготовлених рукописів, наукових доповідей, опублікованих монографій чи посібників;

процес впровадження результатів наукових досліджень і розробок, інші види наукової та науково-технічної діяльності, що сприяють прискоренню науково-технічного прогресу;

дисертаційні дослідження, науково-технічна документація на раціоналізаторські пропозиції, винаходи;

інші об'єкти наукової і науково-технічної діяльності, щодо яких виникає потреба провести експертизу.

Стаття 6. Підстави для проведення наукової і науково-технічної експертизи

Підставами для проведення наукової та науково- технічної експертизи є:

рішення органів державної виконавчої влади та місцевого самоврядування, прийняті в межах їх повноважень;

договори на проведення наукової та науково-технічної експертизи, укладені підприємствами, установами та організаціями, фізичними особами.

Стаття 7. Сертифікація діяльності в сфері наукової та науково-технічної експертизи

Фізичні особи, які на постійній або професійній основі здійснюють діяльність, пов'язану з наданням експертних послуг, та юридичні особи, в статуті яких передбачена така діяльність, повинні пройти державну сертифікацію і отримати сертифікат, що підтверджує кваліфікацію його отримувача з питання організації та проведення наукової і науково-технічної експертизи. Порядок державної сертифікації, форма сертифіката визначаються органом, уповноваженим Кабінетом Міністрів України.

Для осіб, що мають державне посвідчення їх кваліфікації, сертифікати можуть замінюватись іншими документами відповідно до встановлених правил. Порядок державної сертифікації, форма сертифіката, документи, що його замінюють і дають право на здійснення експертної діяльності та експертних послуг без отримання сертифіката, визначаються органом, уповноваженим Кабінетом Міністрів України.

Стаття 8. Законодавство України про наукову і науково-технічну експертизу

Законодавство України про наукову і науково-технічну експертизу складається з цього Закону та інших актів законодавства України, що регулюють відносини у сфері наукової і науково-технічної експертизи.

Розділ II
ФОРМИ І ВИДИ НАУКОВОЇ І НАУКОВО-ТЕХНІЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ

Стаття 9. Форми наукової і науково-технічної експертизи

Наукова і науково-технічна експертиза проводиться у формі державної, громадської та іншої експертизи.

Стаття 10. Державна наукова і науково-технічна експертиза

Державну наукову і науково-технічну експертизу проводять:

органи державної виконавчої влади у сфері наукової і науково-технічної діяльності;

підприємства, установи та організації, тимчасові експертні колективи, компетентні у відповідній галузі наукової і науково-технічної діяльності, за дорученням державних органів.

Проведення державної наукової і науково-технічної експертизи є обов'язковим щодо національних, державних і міждержавних науково-технічних програм.

Стаття 11. Громадська наукова і науково-технічна експертиза

Громадська наукова і науково-технічна експертиза може проводитися у будь-якій сфері наукової і науково- технічної діяльності, що потребує врахування громадської думки, з ініціативи громадськості, об'єднань громадян, трудових колективів на основі договорів на проведення громадської наукової і науково-технічної експертизи.

Стаття 12. Інші наукові і науково-технічні експертизи

Наукову і науково-технічну експертизу можуть проводити наукові і науково-технічні установи, підприємства та організації різних форм власності і підпорядкування, а також спеціально створені експертні організації, статутна діяльність яких передбачає проведення наукових і науково-технічних експертиз, з ініціативи фізичних та юридичних осіб, заінтересованих в отриманні експертних висновків.

Стаття 13. Види наукової і науково-технічної експертизи

Об'єкти наукової і науково-технічної експертизи можуть передаватися на попередні, первинну, повторну, додаткову, контрольну наукову і науково-технічну експертизу.

Стаття 14. Попередня наукова і науково-технічна експертиза

Попередня наукова і науково-технічна експертиза проводиться з метою з'ясування відповідності формальних ознак об'єкта експертизи встановленим нормам і правилам технічної та екологічної безпеки, вимогам стандартів тощо. Попередню наукову і науково-технічну експертизу проводять, як правило, установи та організації — замовники експертизи силами своїх спеціалізованих підрозділів або шляхом залучення незалежних експертів.

Стаття 15. Первинна наукова і науково-технічна експертиза

Первинна наукова і науково-технічна експертиза передбачає здійснення всіх необхідних заходів у процесі підготовки обгрунтованого висновку щодо об'єктів експертизи, які передаються заінтересованими фізичними та юридичними особами — замовниками експертизи на аналіз та оцінку науковим та науково-технічним експертним організаціям, установам, експертам або колективам експертів.

Стаття 16. Повторна наукова і науково-технічна експертиза

Повторна наукова і науково-технічна експертиза може проводитися:

у разі порушення встановлених вимог і правил під час проведення первинної експертизи;

на вимогу замовника експертизи чи автора розробки за наявності обгрунтованих претензій до висновку первинної експертизи.

Стаття 17. Додаткова наукова і науково-технічна експертиза

Додаткова наукова і науково-технічна експертиза проводиться стосовно об'єктів, щодо яких відкрилися нові наукові і науково-технічні обставини.

Стаття 18. Контрольна наукова і науково-технічна експертиза

Контрольна наукова і науково-технічна експертиза здійснюється з ініціативи замовника для перевірки висновків первинної експертизи або з ініціативи фізичних чи юридичних осіб, заінтересованих у спростуванні окремих положень, частин або в цілому висновків раніше проведених експертиз.

Розділ III
ПРАВА ТА ОБОВ'ЯЗКИ СУБ'ЄКТІВ НАУКОВОЇ І НАУКОВО-ТЕХНІЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ

Стаття 19. Права та обов'язки замовника наукової і науково-технічної експертизи

Замовник наукової і науково-технічної експертизи має право:

(Продовження на 11-й стор.).

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про наукову і науково-технічну експертизу

(Початок на 10-й стор.).

заявляти про необхідність проведення попередньої, первинної, повторної, додаткової або контрольної наукової і науково-технічної експертизи;

порушувати клопотання про заміну експертів, одержувати консультації щодо проведення наукової і науково- технічної експертизи;

одержувати інформацію про хід проведення наукової і науково-технічної експертизи на всіх стадіях експертного процесу, подавати організатору письмові або усні пояснення, зауваження, рекомендації щодо проведення наукової і науково-технічної експертизи;

знайомитися з проміжними і остаточними висновками наукової і науково-технічної експертизи;

використовувати результати і матеріали експертизи у своїй діяльності, в тому числі з комерційною метою, якщо інше не передбачено договором на проведення експертизи;

створювати банки даних про організаторів експертизи, заносити до них оцінки якості виконаних експертних робіт.

Збирання та поширення інформації стосовно фізичних та юридичних осіб — суб'єктів наукової і науково- технічної експертизи здійснюється лише за їх згодою, якщо інше не обумовлено договором або дорученням на проведення експертизи.

Результати, матеріали та висновки наукової і науково-технічної експертизи являють собою науково-технічну продукцію, власність на яку належить замовникові, якщо інше не передбачено договором між замовником і організаторами експертизи.

Замовник наукової і науково-технічної експертизи зобов'язаний:

подавати на наукову і науково-технічну експертизу відповідні об'єкти і супровідні матеріали до них, а в передбачених цим Законом випадках — висновки попередньої наукової і науково-технічної експертизи;

сприяти організаторам наукової і науково-технічної експертизи у проведенні всебічного, об'єктивного, науково-обгрунтованого комплексного аналізу об'єктів експертизи, виробленні незалежної експертної оцінки;

передавати у встановлені договором або дорученням терміни організаторам наукової і науково-технічної експертизи необхідні матеріали, розрахунки, дані, додаткові відомості, що стосуються об'єктів експертизи;

використовувати у своїй діяльності рекомендації наукової і науково-технічної експертизи при прийнятті рішень щодо об'єктів експертизи та подавати у випадках, передбачених цим Законом, об'єкти експертизи та супровідні матеріали до них на повторну або додаткову експертизу;

забезпечувати у передбачених договором випадках анонімність експертів;

відшкодовувати моральну та матеріальну шкоду, заподіяну своїми неправомірними діями.

Стаття 20. Права та обов'язки організаторів наукової і науково-технічної експертизи

Організатор наукової та науково-технічної експертизи має право здійснювати всі необхідні заходи з метою організації та проведення експертизи на підставі доручень або договорів згідно з чинним законодавством.

Організатор наукової і науково-технічної експертизи зобов'язаний:

пред'явити на вимогу замовника при укладанні договору на проведення експертизи сертифікати або документи, що їх замінюють, які підтверджують досвід і рівень кваліфікації експертів, які залучатимуться до проведення експертизи;

забезпечувати комплексне, якісне та ефективне проведення наукової і науково-технічної експертизи;

інформувати замовника у визначений договором термін про створення в ході проведення експертизи об'єктів авторського права і промислової власності;

не допускати без згоди замовника розголошення інформації, що міститься у матеріалах, залучених для проведення експертизи, думок експертів, висновків наукової і науково- технічної експертизи, не затверджених і не оголошених у встановленому порядку;

дотримувати вимог авторського права і права на об'єкти промислової власності стосовно об'єктів експертизи та матеріалів, наданих для підготовки експертних висновків;

використовувати досягнення світової науки і міжнародного науково-технічного співробітництва для оцінки об'єктів експертизи та в процесі підготовки висновків наукової і науково-технічної експертизи;

своєчасно інформувати замовника про можливі конфлікти, власну заінтересованість або особливі зв'язки з особами чи організаціями, заінтересованими в тих чи інших висновках експертизи або рішеннях за наслідками експертизи.

Стаття 21. Права та обов'язки експерта наукової і науково-технічної експертизи

Експерт наукової і науково-технічної експертизи має право:

вільно викладати особисту думку з питань експертного аналізу, наукової і науково-технічної експертизи;

брати участь у проведенні експертного аналізу і оцінці об'єктів на всіх стадіях наукової і науково-технічної експертизи;

вимагати надання додаткових матеріалів, розрахунків і обгрунтувань, необхідних для підготовки об'єктивних висновків;

одержувати стосовно об'єкта експертизи достовірні відомості, довідкові та інформаційні матеріали, в тому числі й такі, що становлять наукову, науково-технічну, комерційну чи іншу таємницю, що охороняється законом. Порядок проведення експертизи в цьому випадку, зокрема правила допуску експерта та міра відповідальності за розголошення отриманої інформації, встановлюються відповідними актами законодавства;

обнародувати у засобах масової інформації підготовлені висновки наукової і науково-технічної експертизи, якщо це передбачено дорученням або договором на проведення експертизи.

Договором на проведення наукової і науково-технічної експертизи можуть передбачатися й інші права експерта, якщо вони не суперечать цьому Закону.

Особисті немайнові права на результати, матеріали та висновки наукової і науково-технічної експертизи належать експерту, творчою працею якого їх створено.

Права експерта виникають на підставі укладеного з ним договору, доручення на проведення експертизи або його службових обов'язків, якщо експертиза здійснюється як службове завдання.

Під час проведення державної наукової і науково- технічної експертизи експерти користуються вільним доступом до державних баз даних, інших джерел науково-технічної інформації стосовно питань, пов'язаних з об'єктом експертизи.

Держава гарантує реалізацію прав експерта наукової і науково-технічної експертизи.

Порушені права експерта наукової і науково-технічної експертизи підлягають поновленню в судовому порядку, а винні в цьому порушенні особи несуть відповідальність у встановленому законодавством порядку.

Експерт наукової і науково-технічної експертизи зобов'язаний:

пред'являти на вимогу замовника чи організатора наукової чи науково-технічної експертизи сертифікати або документи, що їх замінюють і підтверджують його досвід та рівень кваліфікації;

не допускати розголошення інформації, що міститься у матеріалах експертизи, якщо інше не передбачено договором або дорученням на проведення експертизи.

Експерт наукової і науково-технічної експертизи не має права приймати від фізичних та юридичних осіб, заінтересованих у певних висновках експертизи, коштовні подарунки, грошову винагороду тощо.

Експерт наукової і науково-технічної експертизи несе відповідальність за несвоєчасне, неякісне і протиправне проведення наукової і науково-технічної експертизи, невиконання умов договору на її проведення.

Розділ IV
ПОРЯДОК ПРОВЕДЕННЯ НАУКОВОЇ І НАУКОВО-ТЕХНІЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ

Стаття 22. Договір на проведення наукової і науково-технічної експертизи

Основним юридичним документом, що регламентує відносини між замовником і організатором у сфері наукової і науково-технічної експертизи, є договір на її проведення.

У договорі на проведення наукової і науково-технічної експертизи визначаються: сторони договору; предмет і об'єкти експертизи; умови проведення експертизи; права та обов'язки сторін; термін проведення експертизи; термін, протягом якого висновки експертизи зберігають чинність залежно від характеру об'єкта експертизи; порядок розрахунків; умови, що впливають на зміну або припинення договірних відносин; відповідальність за невиконання або неналежне виконання умов договору; відповідальність за достовірність висновку експертизи, термін дії такої відповідальності та конкретні особи, на яких вона покладається стосовно окремих розділів або за експертизу в цілому, інші суттєві умови, які випливають із специфіки об'єкта експертизи.

Стаття 23. Термін проведення наукової і науково-технічної експертизи

Термін проведення наукової і науково-технічної експертизи визначається договором або дорученням на її проведення залежно від характеру та складності об'єкта експертизи.

Стаття 24. Висновок державної наукової і науково- технічної експертизи

Висновок державної наукової і науково-технічної експертизи є обов'язковим для прийняття фізичними і юридичними особами до розгляду і врахування при обгрунтуванні структури і змісту пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки, наукових і науково-технічних, соціально-економічних і екологічних програм і проектів та реалізації наукової і науково-технічної діяльності, аналізі ефективності використання науково-технічного потенціалу.

Стаття 25. Висновки громадської та інших наукових і науково-технічних експертиз

Висновки громадської та інших наукових і науково-технічних експертиз мають, як правило, рекомендаційний характер. Вони беруться до уваги державними органами поряд з висновками державної наукової і науково-технічної експертизи при прийнятті рішень про реалізацію науково-технічних програм, проектів, використання іншої науково-технічної продукції та розробок.

Якщо громадська або інша наукова і науково-технічна експертиза виконана організацією, що має державний сертифікат на проведення експертної діяльності, її висновки набувають статусу висновків державної наукової і науково-технічної експертизи.

Стаття 26. Термін чинності висновків наукової і науково-технічної експертизи

Висновки наукової і науково-технічної експертизи зберігають чинність протягом терміну, визначеного договором або дорученням щодо її проведення. Висновки експертизи, які не було реалізовано протягом установленого терміну, втрачають чинність, а відповідні об'єкти підлягають повторній науковій і науково-технічній експертизі.

Доцільність проведення повторної експертизи щодо об'єктів, які не підлягають обов'язковій експертизі, визначається замовником.

Стаття 27. Спростування висновків наукової і науково-технічної експертизи

Фізичні і юридичні особи, заінтересовані у спростуванні окремих положень або в цілому висновків наукової і науково-технічної експертизи, подають обгрунтовану письмову заяву замовникові цієї експертизи.

Замовник, який приймав рішення про проведення первинної наукової і науково-технічної експертизи, зобов'язаний протягом місяця розглянути подану заяву і прийняти обгрунтоване рішення про проведення повторної, додаткової чи контрольної експертизи із залученням незалежних експертів або про відмову від такого проведення.

Забороняється залучати до проведення контрольної експертизи фахівців, які брали участь у проведенні первинної наукової і науково-технічної експертизи.

Висновки контрольної експертизи, організованої за згодою замовника і заінтересованих осіб, які відповідають висновкам первинної експертизи, є остаточними і розглядаються у процесі прийняття рішень відповідними органами. Якщо між висновками первинної і контрольної експертиз є розбіжності, замовник зобов'язаний продовжити експертну роботу.

Розділ V
ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ НАУКОВОЇ І НАУКОВО-ТЕХНІЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ

Стаття 28. Державне управління у сфері наукової і науково-технічної експертизи

Державне управління у сфері наукової і науково- технічної експертизи здійснюється центральними та місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування.

Міністерства, відомства в межах своїх повноважень беруть участь в ініціюванні та реалізації наукової і науково- технічної експертизи, а також можуть виступати як замовники або організатори експертизи.

Стаття 29. Компетенція Кабінету Міністрів України у сфері наукової і науково-технічної експертизи

До компетенції Кабінету Міністрів України належить:

визначення порядку фінансування наукової і науково-технічної експертизи, що проводиться за рахунок коштів державного бюджету;

визначення форм та правил фінансового забезпечення наукової і науково-технічної експертизи;

ініціювання проведення попередньої, первинної, повторної, додаткової, контрольної державної наукової і науково- технічної експертизи;

здійснення інших повноважень у сфері наукової і науково-технічної експертизи відповідно до законодавства.

Кабінет Міністрів України може передавати ці повноваження іншим органам виконавчої влади та органам місцевого самоврядування.

Стаття 30. Компетенція місцевих органів виконавчої влади та органів самоврядування

Місцеві органи виконавчої влади та органи самоврядування в межах своєї компетенції:

організовують проведення наукової і науково-технічної експертизи на підставі рішень, прийнятих відповідними місцевими Радами народних депутатів або місцевими референдумами;

ініціюють проведення наукової і науково-технічної експертизи з питань, щодо яких вони приймають рішення, з визначенням обсягів витрат на проведення експертизи та джерел фінансування;

координують експертну діяльність місцевих державних органів, об'єднань громадян, інших формувань;

інформують населення про результати проведеної наукової і науково-технічної експертизи у випадках, коли це необхідно або про це є відповідне рішення Ради;

контролюють виконання законодавства про наукову і науково-технічну експертизу;

реалізують інші повноваження в даній галузі, які не суперечать цьому Закону.

Розділ VI
ЕКОНОМІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАУКОВОЇ І НАУКОВО-ТЕХНІЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ

Стаття 31. Фінансування державної наукової і науково-технічної експертизи

Проведення державної наукової і науково-технічної експертизи фінансується за рахунок державного бюджету, позабюджетних фондів або коштів замовника.

Кошти на проведення державної наукової і науково- технічної експертизи передбачаються в межах асигнувань на виконання науково-дослідних і

(Закінчення на 12-й стор.).

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про наукову і науково-технічну експертизу

(Початок на 10—11-й стор.).

дослідно-конструкторських робіт і виділяються окремим рядком.

Експертиза, яку за дорученням державних органів проводить державна установа (організація), що перебуває на державному бюджеті, може фінансуватися за рахунок бюджетних коштів, передбачених на утримання цієї організації.

Діяльність спеціалізованих державних експертних організацій, що здійснюють наукову і науково-технічну експертизу на замовлення фізичних та юридичних осіб на платних засадах, підлягає обов'язковій сертифікації у порядку, встановленому органом, уповноваженим Кабінетом Міністрів України.

Наукові організації академій наук України, заснованих на державній власності, вищі навчальні заклади, атестовані Міністерством освіти України, провідні науково-технічні установи галузевих міністерств і відомств можуть здійснювати спеціалізовану експертну діяльність без додаткової сертифікації, на підставі статутних положень, якими така діяльність передбачається.

Стаття 32. Фінансування громадської наукової і науково-технічної експертизи

Фінансування громадської наукової і науково-технічної експертизи здійснюється за рахунок коштів замовників — об'єднань громадян, фондів, інших науково-технічних товариств, з ініціативи яких вона проводиться, а також за рахунок цільових добровільних внесків громадян, підприємств, установ та організацій.

Стаття 33. Фінансування інших наукових і науково-технічних експертиз

Фінансування інших наукових і науково-технічних експертиз здійснюється згідно з договором на її проведення за рахунок коштів замовника експертизи, інших заінтересованих фізичних і юридичних осіб. Надання експертних послуг підприємницькими структурами на платній основі має бути передбачено їх статутами.

Стаття 34. Матеріальне стимулювання експертів у сфері наукової і науково-технічної експертизи

У сфері державної наукової і науково-технічної експертизи фінансову підтримку діяльності експертів забезпечує держава.

В усіх інших випадках матеріальне стимулювання експертів наукової і науково-технічної експертизи здійснюється за рахунок коштів замовника експертизи або інших організацій і установ за дорученням замовника.

Максимальний розмір коштів, що спрямовується на покриття витрат на експертизу, не може перевищувати:

для експертизи наукових і науково-технічних програм та проектів — 1,5 відсотка кошторису витрат, передбачених на їх виконання;

для експертизи виконаних науково-дослідних або проектно-конструкторських робіт — 3 відсотки вартості обсягу виконаних робіт.

Розділ VII
ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА У СФЕРІ НАУКОВОЇ І НАУКОВО-ТЕХНІЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ

Стаття 35. Правопорушення у сфері наукової і науково-технічної експертизи

Правопорушеннями у сфері наукової і науково-технічної експертизи вважаються:

невиконання вимог цього Закону та умов договору щодо проведення наукової і науково-технічної експертизи;

проведення наукової і науково-технічної експертизи всупереч її основному цільовому призначенню, визначеному в договорі на проведення експертизи;

фальсифікація висновків наукової і науково-технічної експертизи;

прийняття рішень без проведення наукової і науково-технічної експертизи у випадках, коли законодавством встановлено, що проведення такої експертизи є обов'язковим;

надання платних послуг у галузі наукової і науково-технічної експертизи підприємствами, установами, організаціями, тимчасовими експертними колективами, статутами яких така діяльність не передбачається;

вчинення дій, що перешкоджають організації та проведенню наукової і науково-технічної експертизи, або незаконна відмова в наданні експертним установам, організаціям і тимчасовим експертним колективам необхідної інформації та матеріалів;

невиконання умов договору або доручення на проведення наукової і науково-технічної експертизи;

умисне примушування або створення для експертів і експертних комісій обставин, які зумовлюють незаконне чи необ'єктивне проведення наукової і науково-технічної експертизи або підготовку необгрунтованих чи свідомо недостовірних висновків; дискредитація або переслідування експертів за підготовлені ними висновки, несприятливі для особи чи організації, які їх дискредитують або переслідують;

залучення до проведення наукової і науково-технічної експертизи науково-дослідних робіт і науково-технічних розробок, посадових осіб та фахівців, які є їх авторами або безпосередньо заінтересованими особами;

порушення суб'єктами експертизи авторського права і прав на об'єкти промислової власності стосовно об'єкта експертизи, результатів експертизи, порушення умов конфіденційності щодо інформації, отриманої експертом у процесі експертної роботи.

Особи, винні у вчиненні зазначених правопорушень у сфері наукової і науково-технічної експертизи, притягаються до дисциплінарної, цивільно-правової, адміністративної та кримінальної відповідальності відповідно до чинного законодавства.

Розділ VIII
МІЖНАРОДНІ НАУКОВІ І НАУКОВО-ТЕХНІЧНІ ЕКСПЕРТИЗИ

Стаття 36. Міжнародне співробітництво у сфері наукової і науково-технічної експертизи

Співробітництво України з іншими державами у сфері наукової і науково-технічної експертизи здійснюється відповідно до міжнародних договорів України.

Стаття 37. Міжнародні договори у сфері наукової і науково-технічної експертизи

Якщо міжнародними договорами України встановлено інші правила, ніж ті, що передбачаються законодавством України про наукову і науково-технічну експертизу, то застосовуються правила міжнародних договорів.

Президент України
Л.КУЧМА.

м.Київ,
10 лютого 1995 року.

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про внесення змін і доповнень до деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Закону України «Про міжнародний комерційний арбітраж»

Верховна Рада України **постановляє:**

Внести зміни і доповнення до таких законодавчих актів України:

I. У Цивільному процесуальному кодексі України:

1) статтю 25 доповнити частиною другою такого змісту:

«У випадках, передбачених законом або міжнародними договорами, спори, що виникають з цивільних правовідносин, за згодою сторін можуть бути передані на вирішення Міжнародного комерційного арбітражного суду чи Морської арбітражної комісії при Торгово-промисловій палаті України»;

2) статтю 348 доповнити пунктом 6^1 такого змісту:

«6^1) рішення Міжнародного комерційного арбітражного суду і Морської арбітражної комісії при Торгово-промисловій палаті України, арбітражів (третейських судів), спеціально утворюваних для розгляду окремих справ»;

3) пункт 3 статті 349 після слів «арбітражного суду» доповнити словами «рішення Міжнародного комерційного арбітражного суду та Морської арбітражної комісії при Торгово-промисловій палаті України».

II. У статті 38 Закону Української РСР «Про зовнішньоекономічну діяльність» слова «судовими або арбітражними органами Української РСР, іншими органами вирішення спорів за вибором сторін спору, якщо це прямо не суперечить чинним законам Української РСР, або передбачено міжнародними угодами Української РСР» замінити словами «судами та арбітражними судами України, а також за згодою сторін спору Міжнародним комерційним арбітражним судом та Морською арбітражною комісією при Торгово-промисловій палаті України та іншими органами вирішення спору, якщо це не суперечить чинним законам України або передбачено міжнародними договорами України».

Президент України
Л.КУЧМА.

м.Київ,
15 лютого 1995 року.

Голова Миколаївської облради Анатолій КІНАХ:

«Чим складніша продукція, тим вигідніше нею торгувати»

У МИКОЛАЄВІ — три величезні суднобудівні підприємства, очолювані людьми дуже тямущими. Вони мають потужного суміжника — ВО «Зоря», де проектують, випробовують і серійно виготовляють потужні газові турбіни та газотурбінні установки для суден різного класу. І все це — і судна, і силові агрегати до них — на світовому рівні якості. Не випадково промисловість Миколаївської області минулого року пішла вгору й у нинішньому нарощує виробництво. Поки що це єдиний такого масштабу приклад у країні. Та він уже є. Сприяє піднесенню перш за все суднобудування, зокрема наявність замовлень на будівництво суден. Перш за все від грецької фінансової групи Вардіноянніс.

Про перспективи і проблеми піднесення економіки і наша розмова з головою Миколаївської облради Анатолієм КІНАХОМ.

— Почну з програми, — каже Анатолій Кирилович, — ми давно працюємо над створенням перспективної програми суднобудування і кораблебудування України. Держава наша — морська, і, звичайно, у неї має бути високотехнічний і цивільний, і військово-морський флот. Програму нашу було розроблено ще у 1993 році. На підставі Указу Президента. Програма передбачала перспективи розвитку суднобудування, кораблебудування з урахуванням потреб держави, оборонної програми, кооперації. А також можливостей без шкоди для інтересів України працювати на зовнішньому ринку. Програму сформували, але не прийняли. На мій погляд, з вини уряду, зокрема з вини Міністерства машинобудування, ВПК та конверсії, міністерств фінансів та економіки. Вдруге до цієї програми ми повернулися у вересні 1994 року, обговоривши її на засіданні Президії Кабінету міністрів. За результатами було дано конкретні доручення, але реальних дій нема й досі.

— Що пропонується у цій програмі?

— Довгострокова науково-технічна, виробнича, кредитно-фінансова державна політика щодо суднобудівної галузі. Треба також, виходячи з пріоритетів держави, пов'язаних з потребами України, визначити ту кількість суден і кораблів, яку доцільно без шкоди для держави пропонувати на зовнішній ринок. Це дуже важливий момент. Тому що з урахуванням циклу суднобудівництва, від початку проектування судна до його спуску на воду, минає близько чотирьох років. І сьогодні, розміщуючи експортні замовлення до 2000 року й надалі, ми можемо опинитися у такій ситуації, що Україна при потребі у будівництві своїх кораблів просто не зможе розмістити ді замовлення на своїх заводах. І про це слід думати сьогодні, а не завтра.

— Але суднобудівники кажуть, що будівництво навіть танкерів на експорт може виявитися справою нерентабельною. Чому?

— Ціни на енергоносії, на комплектуючі змінюються, а контрактна ціна визначається на момент укладення контракту. Тривалий цикл будівництва і вкрай недосконалі валютне регулювання, кредитно-фінансова податкова системи призводять до того, що замовлення на експорт стають економічно невигідними.

— Але ж вартість замовлення визначається в ВКВ, інфляція твердої валюти невелика. Отже, можна багато що врахувати заздалегідь.

— Так, але тільки якщо є курс карбованця до ВКВ, котрий відповідає реальній ситуації, і якщо коливання курсу карбованця до ВКВ адекватне коливанню цін на ті ж енергоносії. Допомогти може цільова податкова політика у цій галузі та кредитно-фінансова політика, яка враховує виробничий цикл. Сьогодні банківські проценти не дають змоги і мову вести про довгострокове кредитування.

Якщо у сукупності, то має бути державна економічна політика, котра давала б можливість нарощувати обсяги виробництва конкурентоспроможної продукції. Тим більше, що продукція у нас технічно складна, наукомістка, і держава повинна прагнути торгувати саме такою продукцією, а не сировиною.

Одне слово, програма із суднобудування має окреслити державні пріоритети. Виходячи з державних інтересів та специфіки галузі. Так само, гадаю, треба визначитися і за іншими галузями.

— Тобто на державному рівні потрібен цільовий, експертний підхід до галузей і підприємств, до визначення того, що втримає економіку України на плаву.

— Саме так. І це дасть змогу зробити необхідні структурні перетворення в економіці.

— Та коли йдеться про пріоритети, то, значить, ідеться і про пільги?

— Я б назвав це не пільгами, а економічними регуляторами, що враховують специфіку виробництва конкретної галузі, конкурентоспроможність та валютомісткість продукції.

Турбота про наявність робочих місць, про валютні надходження сьогодні та в перспективі, про розвиток наукомістких галузей може і повинна проявлятися через економічні регулятори, тобто через державну підтримку з допомогою ринкових механізмів. Чим складніша продукція, тим вигідніше і почесніше нею торгувати. І на зовнішньому ринку, і на внутрішньому. Це економічний закон світового ринку.

Інтерв'ю взяв
Сергій ПРАВДЕНКО.

Хроніка. Факти. Події

● *Токіо*

Наче в страшному сні

8 чоловік загинуло і 250 постраждало під час терористичного акта, вчиненого в токійському метро. Вибух стався від загоряння контейнерів з особливою хімічною речовиною — зорином, використовуваним ще німцями під час другої світової війни. Спеціальні служби японської столиці вже провели дезактивацію небезпечної ділянки метрополітену. Поки що жодна з відомих терористичних організацій не взяла на себе відповідальності за вибух.

● *Київ*

Економіка насамперед

До Києва прибула урядова делегація Грузії. Вона проведе переговори з українськими партнерами, під час яких розглядатиметься виконання раніше підписаних домовленостей, а також можливості взаємних поставок товарів на поточний час.

● *Париж*

Чи буде на континенті спокійніше?

Пакт стабільності в Європі прийнято. Про це оголосив прем'єр-міністр Франції Едуард Балладюр, підсумовуючи дискусію на конференції із стабільності в Європі, що завершилась у штаб-квартирі ЮНЕСКО. Пакт стабільності містить Декларацію, схвалену 52 країнами-учасницями конференції, а також додані до неї двосторонні угоди та домовленості про добросусідство і співробітництво. Його доповнює також перелік заходів, ужитих або передбачуваних Європейським Союзом для сприяння в досягненні цілей пакту та підтримки ініціатив зацікавлених держав після консультацій з ними.

● *Кувейт*

Заходи проти іракських диверсантів

Кувейтські власті прийняли рішення про суцільне мінування північної частини кордону емірату з Іраком. Завдовжки на 110 кілометрів буде встановлено не тільки тисячі протитанкових і протипіхотних мін, а й зроблено ланцюг загороджень з колючого дроту. Всю систему охорони кордону цілодобово контролюватимуть спеціальні прикордонні загони. На цей крок Кувейт пішов з метою не допустити «випадків проникнення іракських диверсантів на територію емірату».

● *Лондон*

Прощавай, зброє?

Із закликом до партії Шинн фейн — політичного крила ірландської республіканської армії — заявити про готовність провести серйозні й конструктивне обговорення з представниками уряду з питання про здавання зброї ольстерськими терористичними та воєнізованими угрупованнями звернувся британський міністр у справах Північної Ірландії Патрик Мейж'ю. Ці запевнення, заявив він, виступаючи в Белфасті, мають бути до того, як британські міністри встановлять попередній діалог із Шинн фейн.

За повідомленнями власкорів «ГУ» та зарубіжних інформагентств.

Вільнюс виявляє принциповість

У ВІДНОСИНАХ з Росією власті Литви, зважаючи на інтереси своєї країни, не поступаються перед різкою «антимосковською» політикою місцевої опозиції. Але є речі, коли нація єдина у своїй позиції. Тоді офіційний Вільнюс діє згідно з нею.

Литва явно не сумує за Радянським Союзом. Вийшовши на орбіту стовідсоткової незалежності, вона вже встигла одержати матеріальну (і моральну) вигоду від розширення зв'язків з країнами Північної Європи: позики, пільги у торгівлі, обіцянки допомогти в організації литовської армії. Та й в економіці справи йдуть непогано: досить сказати, що з грудня 1993 року заробітна плата зросла більш як на 60 відсотків (причому не за рахунок нових грошових емісій).

На цьому — загалом оптимістичному — тлі негативним фактором є відносини з Росією. По-перше, не завжди вони складаються добре, а, по-друге, навіть тоді, коли у Москві й Вільнюсі здійснюють кроки назустріч одне одному, литовська права опозиція робить усе, щоб не дати змоги загальній атмосфері поліпшитися.

Найсвіжіший приклад — історія переговорів щодо проблеми російського транзиту через Литву до Калінінградської області, зокрема, перевезенню військових та небезпечних вантажів. Ці переговори були важкими й болісними. Адже через суверенну Литву до Калінінграда, нині географічно відірваного від Росії, йшли й ідуть потяги не лише гуманітарного призначення, а й з військовою технікою, боєприпасами для «західного форпосту Росії».

Врешті-решт, сторони домовилися. Литва зберігає (а збиралася значною мірою ускладнити) порядок перевезень, який діяв протягом виведення російських військ з Німеччини. За це вона одержала від Росії режим найбільшого сприяння у торгівлі: Москва зняла подвійне оподаткування та відповідні митні «табу», котрі свого часу призвели до різкого зменшення обсягів торгівлі між цими країнами.

Тут офіційний Вільнюс виявив рішучість, не зваживши на проголошувані опозицією тези щодо «російських ешелонів як рухомої військової бази», «загрози безпеці країни» тощо.

Водночас влада виграла політичний поєдинок з опозицією, яка вимагала трактувати п'ятдесятиріччя визволення Клайпеди радянськими військами від фашистів як акт «окупації Литви Червоною Армією». «Як би у нас не інтерпретували історію, вважаю, що факт визволення Клайпеди і повернення Литві всього Клайпедського краю є великою історичною подією», — заявив глава литовської держави А.Бразаускас.

Лесь ДАЧЕНКО.

ПОДІЯ-ІПРИНДА (з Вільнюса)

Прунскієне очолила жінок

В Литві створена Жіноча партія, главою якої стала колишній прем'єр-міністр Казимера Прунскієне. Ця політична організація добиватиметься рівноправної участі жінок в державному управлінні, бізнесі і громадському житті.

Після встановлення незалежності Литви Прунскієне майже рік очолювала Кабінет міністрів, але її підлеглими були тільки чоловіки.

Жіноча партія має намір брати участь у виборах Сейму Литви. Правда, скептики вважають, що більше шансів на перемогу у жінок було б тоді, якби вони свою партію заснували перед виборами, а нині ця оригінальна за своєю суттю партія може загубитися серед традиційних і нових політичних організацій.

На знімку: Казимера Прунскієне.

Кучма — Діні: хто швидше?

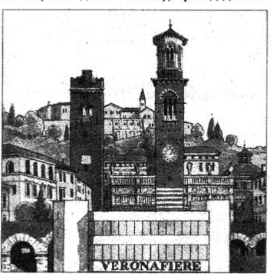
ВИХІД з економічної та політичної кризи Італія вбачає у приватизації. Проте в країні — багато противників цієї ідеї. Отож з такою проблемою зіткнулася не тільки Україна. Цікаво, яким чином її розв'яже Італія.

Один з керівників італійської асоціації промисловців (Конфіндустрії) Марко Тронкетті назвав італійську економічну систему «радянським взірцем», завдяки якому держава тримає під своїм невиправдано широким контролем значну частину національної економіки. На підтвердження своїх слів він навів дані, згідно з якими 70 відсотків банків і 40 відсотків промислових підприємств Італії належать державі. На думку Конфіндустрії, уряд Італії повинен стимулювати розвиток підприємництва в країні, а не бути головною дійовою особою на національному ринку. Щодо ринку міжнародного, то через втручання держави італійські компанії працюють в умовах менш вигідних, ніж іноземні, що погано впливає на експорт продукції з Італії.

Найкращий вихід із ситуації, що склалася, — якнайскоріша приватизація частини державласності. Саме тому підприємці і тішаться приходом до влади нового прем'єра — Ламберто Діні. Він проголосив, що цей процес стане пріоритетом у роботі нового кабінету.

«Технократ» Ламберто Діні (63-літній економіст) раніше обіймав посаду міністра скарбниці в кабінеті Сільвіо Берлусконі і своїм бажанням сприяти приватизації здобув безсумнівний авторитет в італійських та міжнародних фінансових колах. Цікаво, що з появою перших чуток про призначення його на посаду прем'єра курс акцій і ліри, який падав, раптово зріс. І більшість італійців сприйняли це як хорошу ознаку, заговоривши про можливі зміни в розбалансованій національній економіці на краще. Хоча, на жаль, саме у цій сфері швидких змін не буває.

За умов великого державного боргу Італії (120 відсотків ВНП), прихід до влади Діні втішив бізнесменів, що були занепокоєні політичною кризою та неспроможністю владних структур швидко орієнтуватися в економічних процесах. І занепокоїв ліві сили та профспілки. Свого часу Діні був головним розробником бюджету на 1995 рік, який схвалили ЄС та МВФ за жорсткість, що могла наблизити Італію до критеріїв, необхідних для введення єдиної європейської грошової одиниці до 1999 року, проте спричинив обурення й численні акції протесту громадян, бо передбачав реформу системи пенсійного забезпечення. Отож і уряд, тоді ще очолюваний Берлусконі, був змушений поступитися. Нині ж профспілки вирішили нагадати громадськості, хто був головним «винуватцем» пристрастей навколо бюджету. І хоч це аж ніяк не вплинуло на авторитет нового прем'єр-міністра, але зрозуміло, що, пропонуючи народові економічні реформи, він буде змушений кілька разів підраховувати всі «за» і «проти».

Така ситуація дуже скидається на нашу. Тому цікаво, кому ж раніше вдасться реформувати економіку: Леоніду Кучмі в Україні чи Ламберто Діні в Італії? І, мабуть, було б варто придивитися, які механізми приватизації використовуватиме Італія, який шлях до порозуміння з опозицією вона обере. Розв'язуючи схожі проблеми, корисніше озирнутися довкола себе, а не вигадувати у самоті велосипед.

Наталя ФІЛІПЧУК.

За матеріалами зарубіжної преси.

Гармати мовчать, коли на роялі грає Клас?

Скандал

НЕ ВЩУХАЮТЬ дискусії щодо можливої близької відставки генерального секретаря НАТО у зв'язку з його роллю у «вертольотній» афері. А донедавна більшість спостерігачів вважали, що саме цей політик стане «мотором» реформації Північноатлантичного альянсу.

Значний вплив на остаточне рішення «кому віддати крісло» мали два політики: Президент США та канцлер ФРН. Слово Г. Коля набирало особливої ваги ще й у зв'язку з проголошенням Білим домом нової європейської політики, коли європейцям майже давали волю самостійно узгоджувати наступника Манфреда Вернера.

Отже, симпатії Бонна виявилися на боці 55-річного міністра закордонних справ Бельгії Віллі Класа, соціаліста з Фландрії, який мав репутацію талановитого організатора, авторитет дипломата, та ще й уміє спілкуватися з пресою. На його користь зіграло й те, що він представляв державу, котра завжди була однією з рушійних сил європейської інтеграції.

І здавалося, ніщо не може завадити новому енергійному генсеку показати, що «гармати мовчать, коли на роялі грає Клас». Проте сталося так, що скандал з купівлею бельгійським урядом 46 вертольотів італійської компанії «Августа» набував дедалі більшого розголосу. З'ясувалося, що В. Клас був одним з учасників оборудки, а в казну соціалістичної партії (від якої тоді він був міністром економіки Бельгії) пішли солідні комісійні.

Крапку в цій історії може поставити авторитетна євроатлантична комісія, яка або визнає, що В. Клас винний, або відкине всі звинувачення і дасть йому право й надалі бути на чолі військово-політичного угруповання. Проте, хоч би як завершилася ця історія в юридичній площині, вже нині можна сказати, що В. Клас навряд чи буде взірцем для натовських солдатів.

Тарас ПЕТРІВ.

Про це говорять

А ЖИТИ ТРЕБА

ХТО Б ЯКІ стосунки не з'ясовував, а жити треба. І бажано — добре. Останнього тижня людей — і тих, які з обов'язку служби причетні до творення україно-російських відносин, і тих, хто не без інтересу стежить, як вони розвиваються, просто потрясло.

Порушувалися плани, які, здавалося б, не мали порушитися: незважаючи на всі запевнення, знову російська сторона відклала візит Бориса Єльцина, несподівано не відбулася і зустріч з першим заступником глави російського уряду Олегом Сосковцем, відомим своєю об'єктивністю у розв'язанні наших спільних проблем.

І ще: 17 березня Верховна Рада України прийняла всім відоме рішення по Криму. Безумовно, то внутрішня справа України, але її відразу «пов'язали» з подіями міждержавними — підготовкою крупномасштабного україно-російського Договору. А чимало засобів масової інформації і російських, і українських в цьому зв'язку з цим взагалі поставили під сумнів його підписання. Звісно, з подання деяких політиків, що поспішили, як то кажуть, до цієї справи докинути і свої п'ять копійок.

Тож — бути чи не бути? Спекулюватимуть чи ні наші сусіди і кредитори газовими і нафтовими «краниками»? Воно хоч зима і закінчилася, але посівна вже на носі, тож спокою останні події не додали.

Але, здається, буря вщухла. Олег Сосковець, який, незважаючи на тиск і негативні прогнози все ж прибув до Києва, заявив однозначно: Крим — внутрішня справа України. А свій приїзд він розглядає, очевидно, як останній перед візитом Єльцина і підписанням Договору, бо всі проблеми в основному розв'язано.

Официальный представитель Горьковского завода «ПО ГАЗ» и АО «Москвич» (АЗЛК) предлагает со склада в Киеве:

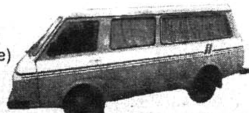

АВТОБУСЫ

КАВЗ-3976 (пассажирские и грузопассажирские)
ПАЗ-3205

МИКРОАВТОБУСЫ РАФ
разных модификаций

ГРУЗОВЫЕ АВТОМОБИЛИ

ГАЗ-3302 шасси, тентованые и промтоварные автофургоны
ГАЗ-3307
ГАЗ-4301 (дизель)

ЛЕГКОВЫЕ АВТОМОБИЛИ

Москвич 2141-S
Москвич-2335 пикап на базе М-2141 (с тентом или без него)
Москвич 2126 заднеприводный "ОРБИТА"

ИЖ-2715 грузовые и грузопассажирские

Автомобили УАЗ пассажирские грузовые микроавтобусы

ГАЗ-31029
ГАЗ-31029 (51 комплектация)
ГАЗ-31022 (универсал)
ГАЗ-310240 (представительская)
ГАЗ-310212

А также прицепы к легковым автомобилям

Тел. в Киеве: (044) 264-74-42, 264-96-69
тел./факс 264-24-05

Доверительное общество «УКРФИНАНСИНВЕСТ»

Принимает приватизационные сертификаты (ваучеры).
Обьекты приватизации - станции технического обслуживания и авторемонтные заводы.

Пункты приема:

ул. Кудряшова 1, Киевская универсальная биржа (бывшее здание Зализнычного рынка) 1 этаж

ул. Гоголевская 24-22, 1 этаж тел.216-62-50

ул. Софиевская 9, 2этаж тел.228-76-89

Наш стиль работы открытость и компетентность!
Гарантии 4-летний опыт работы на украинском рынке и... российские автомобили!

МІЖНАРОДНЕ АГЕНТСТВО "U. I. C." ФІРМА "ІНТУРТРАНСКОМ"

Київ, вул. Пушкінська, 14

АВІАКВИТКИ

Регулярні польоти Б-737	Дні вильоту
Санкт-Петербург (Росія)	до 20.03-1 з 27.03-1,4
Салоніки (Греція)	3
Афіни (Греція)	до 26.03-6 до 01.05-5 з 01.05-1,5
Тель-Авів (Ізраїль)	2,4,7, з Києва 2 з Одеси
Ларнака (Кіпр)	до 27.03-5 з 28.03-6 з 01.05-3,6

ТУРИСТИЧНІ ПОСЛУГИ

Кіпр-від 420$

Греція:
Афіни-від 445$
Салоніки-від 480$

Ізраїль:
Тель-Авів-від 729$
Ейлат-від 715$

Єгипет:
Хургада-від 560$

В польоті високий рівень сервісу! Безкоштовний бар! Безмитний магазин duty-free shop !

Продаж авіаквитків на всі міжнародні рейси від Києва

Замовлення квитків по тел.: 223-45-46, 221-62-36, 221-81-94; факс 221-81-93.

Замовлення туристичних послуг по тел.: 223-46-50, 228-38-35, факс 228-38-76.

Ми чекаємо на Вас щоденно з 8-00 до 20-00

Предприятие реализует

Глубинные насосы ЭЦВ4", 5", 6", 8", 10", 12" со склада в Буче и на заказ (50 моделей, станции управления, спецпровод).
Тел. в Киеве (044) 442-09-91.
Тел. в Буче (04497) 52402.

Звоните нашим региональным представителям:
Одесская обл., *Балта: (04866) 21969;*
Черновицкая обл.,
Навоселица: (03733) 20649, 22371;
Черкасская обл.,
Лысянка: (04749) 22680, 22482.
ПРОДОЛЖАЕМ ФОРМИРОВАТЬ СЕТЬ ДИЛЕРОВ.

Концерн «УКРПРОМИНВЕСТ»
реализует со склада в г.Киеве:

КОФЕ ЖАРЕНЫЙ В ЗЕРНАХ

тел.: (044) 264-94-42

ПОРШНЕВЫЕ ГРУППЫ
(гильза, поршень, палец, кольца, вкладыши, прокладки)

для автомобилей	и сельхозтехники
КамАЗ, МАЗ, КрАЗ, ГАЗ-53, ЗИЛ-130, УАЗ, ГАЗ-24, Москвич-412, ЗАЗ, ГАЗ-21, ИКАРУС	Т-150, МТЗ-80,82, ДТ-75, «Дон», «Нива» (для двигателей СМД-14, СМД-18, СМД-20, СМД-22, СМД-31, СМД-60, Д- 240).

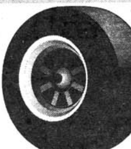
Запчасти для КамАЗа: выжимной подшипник, распылители, плунжерные пары, топливный насос.
Запчасти для ГАЗ-53: коленвал, диск сцепления ведомый, корзина сцепления.
Запчасти для Т-150: топливный насос, плунжерные пары, распылители, форсунки, секции ВД.

Оформление и отгрузка за 10 мин.!
г. Киев, ул. И. Гонты, 9, КМП «ЭВО».
Тел: (044) 443-65-49, 446-58-19. (9.00 – 17.00).

Арбитражный суд г. Севастополя возбудил дела о банкротстве следующих предприятий:
1. МП фирмы «Тефис», р/с 468870 в УСБ г. Севастополя, юридический адрес: ул. Корчагина, 16, кв 1, дело № 063/2;
2. Общества с ограниченной ответственностью фирмы «Ками-СМ», р/с 7467802 в Экономбанке г. Севастополя, юридический адрес: 3-й км Балаклавского шоссе, дело № 154/2;
3. Общества с ограниченной ответственностью «Инсудсервис» К-Лтд», р/с 467231 АБ «Таврика» г. Севастополя, юридический адрес: ул. Героев Бреста, 5, кв. 20, дело № 145/2.

Организация реализует со склада в г. Днепропетровске:

АВТОШИНЫ

для грузовых и легковых автомобилей, сельхозтехники, погрузчиков, мотоциклов. Самовывоз и вагонные поставки.

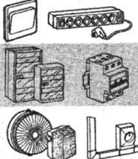
Тел.: (0562) 445-448, 446-464, 440-044.
Факс 442-406.

---

legrand

ВПЕРВЫЕ В УКРАИНЕ
высококачественные изделия французских фирм:
— электротехнические — фирмы Legrand в ассортименте:

- выключатели и розетки;
- светильники;
- автоматические выключатели и таймеры;
- декоративные кабельные желоба;

— изоляционные — фирмы Barnier

- изоленты;
- ленты для удержания ковровых покрытий;
- ленты для крепления зеркал;
- ленты упаковочные

BARNIER

Приглашаем посетить нас
в Киеве тел./факс (044) 290-02-03;
Днепропетровске (0562) 41-29-85;
Симферополе (0652) 29-37-48.

Все гениальное — просто!
ТЕХНЭД UKRAINE

ГАЗОСВАРКА БЕЗ КАРБИДА!

Промышленная электролизно–водная установка
ТЕРЕ–1.5Т
Полная замена ацетиленового сварочного поста
Звоните:
(0572) 23–0127, 32–1903
факс 12–28–76
Пишите: Украина, 310115, г. Харьков–115, а/я 3151

Информация о выпуске инвестиционных сертификатов

ИНВЕСТИЦИОННЫМИ ФОНДАМИ «УКООПІНВЕСТ-ЗОВНІШТОРГ» И «УКООПІНВЕСТ- РЕКЛАМА»

Инвестиционные фонды «Укоопінвест-Зовніштopг» и «Укоопінвест-Реклама», созданные в форме закрытых акционерных обществ для аккумулирования приватизационных средств граждан и дальнейшего их инвестирования в наиболее перспективные отрасли украинской экономики.

Юридические адреса фондов:

«Укоопінвест-Зовніштopг» — 252001, г. Киев, ул. Крещатик, 7/11.

«Укоопінвест-Реклама» — 252042, г. Киев, ул. Чигорина, 12.

Предметом деятельности фондов является выпуск инвестиционных сертификатов, обмен их на приватизационные бумаги граждан или реализация за средства гражданам и юридическим лицам, совместное инвестирование в ценные бумаги и объекты приватизации.

Целью инвестиционной деятельности является обеспечение прибыльности вкладов и прироста вложенных средств.

Фонды выпускают именные инвестиционные сертификаты номинальной стоимостью 50000 (пятьдесят тысяч) карбованцев в количестве 36000 (тридцать шесть тысяч) штук на общую сумму 1800000000 (один миллиард восемьсот миллионов) карбованцев каждым фондом.

Инвестиционные сертификаты предлагаются к продаже по цене не ниже их номинальной стоимости. Запланированный курс одного инвестиционного сертификата на начало продажи — номинальная стоимость.

Инвестиционные сертификаты подлежат свободной перепродаже и обороту и выкупаются фондами по цене не ниже номинальной с 1 января по 31 декабря 2000 года, но не раньше окончания приватизации государственного имущества Украины.

Фактический размер дивидендов, который получается от результатов деятельности фондов, выплачивается один раз в год, начиная с мая по июнь месяц, через кассы инвестиционного управляющего — ИК «Укоопінвест», ее филиалов или почтовым переводом.

Данные о размере выплачиваемого дивиденда публикуются в средствах массовой информации.

Владельцы инвестиционных сертификатов имеют право:

получать дивиденды и соответствующие доли имущества фондов в случае их ликвидации;

получать информацию о деятельности фондов;

приобретать на приоритетной основе дополнительно выпущенные инвестиционные сертификаты;

осуществлять перепродажу инвестиционных сертификатов.

Продажу инвестиционных сертификатов организует и осуществляет инвестиционный управляющий — инвестиционная компания «Укоопінвест», юридический адрес которой: 252001, г. Киев, ул. Крещатик, 7/11. Телефон: 228-92-44.

ИНФОРМАЦИЯ О ВЫПУСКЕ АКЦИЙ

Открытого акционерного общества «АТАМАР»

1. Характеристика и основные данные об эмитенте

1.1. Фирменное наименование эмитента: Акционерное общество «АТАМАР».

1.2. Акционерное общество «АТАМАР» (далее — АО) учреждено 23 февраля 1995 года в соответствии с учредительным договором как АО открытого типа.

1.3. Местонахождение АО: г. Киев, ул. Коминтерна, 15.

1.4. Предмет деятельности:

разработка программного обеспечения;

осуществление строительно-монтажных, проектно-конструкторских, художественно-оформительских работ;

внедрение новых технологий, включая меры по защите окружающей среды;

другие виды деятельности в соответствии с Уставом АО и законодательством Украины.

1.5. Учредителями АО являются физические лица граждане Украины.

2. Данные об эмиссии ценных бумаг

2.1. Решение об эмиссии ценных бумаг принято собранием учредителей (протокол № 2 от 2 марта 1995 г.).

2.2. Цель выпуска акций — формирование уставного фонда для осуществления уставной деятельности АО.

2.3. Первоначальный размер уставного фонда — 100 000 000 (сто миллионов) крб.

2.4. Количество выпускаемых акций — 2000 штук, номинальной стоимостью 50 000 (пятьдесят тысяч) крб. Акции простые именные. Акции выпускаются серии АА за номерами 1-2000.

2.5. Формирование уставного фонда планируется осуществить исключительно за счет денежных взносов учредителей и акционеров.

2.6. Учредители АО являются держателями акций в размере 42,95 процентов уставного фонда, остальные подлежат распространению по свободной подписке. Все акции распространяются по их номинальной стоимости. Свободная подписка проводится АО самостоятельно, по его местонахождению среди физических лиц с выдачей временного свидетельства.

2.7. Подписка на акции АО производится за наличный расчет.

2.8. Начало открытой подписки 28 марта 1995 года, окончание подписки 28 апреля 1995 года.

2.9. Учредительное собрание акционеров по итогам подписки планируется провести 4 мая 1995 года. Ко дню проведения собрания физические лица, подписавшиеся на акции, должны внести не менее 60 процентов их общей номинальной стоимости. В случае проведения подписки в более короткий срок возможно проведение учредительного собрания ранее запланированного срока.

2.10. Акционеры имеют право участвовать в управлении АО лично или через своих полномочных представителей. Один представитель имеет право представлять не более 17 процентов голосов акционеров. Голосование на общем собрании акционеров производится по принципу: одна акция — один голос.

2.11. Владельцы акций имеют право на получение дивидендов, а также иные права, предусмотренные уставом АО, в том числе право отчуждения акций путем их продажи, дарения, завещания и др. с обязательной регистрацией в Книге регистрации акций АО.

2.12. В случае непокрытия подпиской 60 процентов акций АО считается несостоявшимся. Лицам, подписавшимся на акции, возвращаются внесенные ими суммы не позднее, чем через 15 дней.

В случае превышения уровня подписки производится возврат в течение 15 дней сумм, превысивших объем эмиссии.

3. Факторы риска в деятельности АО

3.1. Факторами риска в деятельности АО является нестабильность экономической ситуации в стране, непоследовательность действий органов власти, инфляционные процессы.

Концерн «УКРПРОМИНВЕСТ»
реализует со склада в г.Киеве:

АРАХИС (Китай)

КАКАО-ПОРОШОК (США)

ИЗЮМ (Иран)

ВАНИЛИН

ШОКОЛАДНУЮ ГЛАЗУРЬ

тел.: (044) 264-94-34

Напольные покрытия

Более 200 дизайнов и расцветок

Представитель бельгийских производителей постоянно реализует оптом:

✓ *однотонные и цветные ковровые покрытия — 700 тыс. крб. за 1 кв. м;*

✓ *линолеум, класс «Экстра» — 500 — 900 тыс. крб. за 1 кв. м.*

Тел. (044) 221-17-87; 221-17-88; 221-17-89. Факс (044) 224-65-60.

Производственная фирма изготовит из полиэтилена: пленку рукавную шириной до 1500 мм, пакеты хозяйственные, обложки для тетрадей, мешки и вкладыши транспортные, пробку винную, коньячную, шампанскую, крышку на стеклобанки емкостью 0,5 — 3 л.

г.Рубежное Луганской обл., ул. Ленина, 4.
Научно-производственное коммерческое предприятие «БКФ»:
(06453) 5-21-61, 7-68-57, 5-14-71; тел./факс 7-63-85.

Книга — поштою

Автор вишле книгу «Празники в гості» — практичний посібник з народознавства, збірник авторських оригінальних сценаріїв на фольклорній основі (11 сценаріїв основних народних свят річного циклу).

Обсяг — 200 сторінок, ноти, ілюстрації. Вартість — 300 тис. карбованців.

Грошові перекази зі власною адресою висилати за адресою:

263000, Луцьк, а/с — 58, Климчуку Віталію Платоновичу.

Контактний телефон: (03322) 3-73-78.

У нас широкий выбор:

аудио-видеотехника;

- копировальные аппараты, их заправка, ремонт;
- тонеры и картриджи;
- бумага А-4, А-3Ф;
- факсы и телефоны;
- факсбумага, компьютеры;
- калькуляторы 12-16 р.

Гарантия, доставка.

Тел./факс: 267-76-75; 265-86-29.

Одесское предприятие «Сельский вариант мини-молоко»

выпускает высокорентабельное оборудование по переработке молока на творог, брынзу, сметану, масло сливочное производительностью:

- 1500 — 2000 л молока в сутки (цена 1 миллиард карбованцев);
- 3000 л молока в сутки (цена 1,5 миллиарда карбованцев);
- 5000 л молока в сутки (цена 2,2 миллиарда карбованцев).

Наши реквизиты:

ЧП «Мини-молоко», 270044, г. Одесса, Французский бульвар, 33-А, гостиница «Экран», ком. 604. Р/с 1468362 в отд. Укрэксимбанка в г. Одессе, МФО 328618. Код 21004195. Факс (0482) 22-00-73, тел. (0482) 28-67-44.

Реклама в газеті «Голос України». Телефон 441-89-34. Факс 449-85-62.

Приватизація для окремих осіб чи для всіх?

***КОЖНЕ ПОКОЛІННЯ** в нашій історії переживало щонайменше одну суспільну трагедію. Сучасний період теж несе небезпеку громадянам, особливо тим, кому за шістдесят. Неважко побачити повний занепад виробництва, злиденне життя, зростаючий вал злочинності, втрату віри у краще майбутнє, бездуховність. Все це ми маємо пережити. Але як? Про проблеми масової приватизації, про людину та її реальні права — діалог народного депутата України, секретаря Комісії Верховної Ради України з питань АПК, земельних ресурсів та соціального розвитку села Валентини СЕМЕНЮК з професором, доктором юридичних наук Анатолієм СЕЛІВАНОВИМ.*

В. Семенюк. В одній брошурі під назвою «Існувати чи жити?» я нещодавно прочитала рекомендацію, що за умов масової акціонованої приватизації капіталу у сільському господарстві треба перевести життєві інтереси значної частини промисловості та міського населення в аграрний сектор. З часом, стверджує автор, спрацюють еволюційні механізми суспільного відбору і протягом 50—70 років сільське господарство вийде на світовий рівень. Чи не здається вам, що такими рецептами нас підводять до думки, що сама приватизація, і зокрема, у сільському господарстві — це єдиний вихід країни з кризи, що акціями приватних осіб ми піднімемо виробництво, а через 70 років матимемо повний добробут у сфері споживання?

А. Селіванов. Теорія масової приватизації поширюється у засобах інформації як обгрунтування комплексного реформування економіки. Зокрема, стверджується, що переважна частина капіталу повинна належати безпосередньо трудящим-виконавцям і тому в суспільстві масове утворення власників капіталу. Тобто об'єктивно нині має формуватися приватний сектор. Але як, за якими законами і для якої частини населення? Якщо тільки для тих, хто створює реальний продукт своєї праці, як пропонують деякі вчені, то чи буде це справедливо щодо пенсіонерів, дітей, військовослужбовців, інвалідів? Ось і з'являється проблема. Як же бути з їхніми правами на власність, що приватизується через акціонування і паювання, зокрема землі, якщо приватне право надавати тільки тим, хто обробляє землю?

В. Семенюк. За деякими нормативними актами виконавчої влади, які порушують закони України, процес приватизації землі в сільській місцевості саме й може обійти людей, які зберігали й захищали землю як загальнонародну власність. І ось ми дізнаємося, що землю можна дарувати, купувати і закладати під заставу, що без цього не відбудуться реформи і людям пропонують скористатися із свого права брати землю у приватну власність для вироблення продукції на фермерських господарствах. Хто з нормальних людей може уявити собі сучасних селян чи міських мешканців як масових володарів сімейних товарних ферм з виробництв м'яса, хліба і молока? Що, вже наші селяни стоять у чергах, щоб приватизувати радгоспи або отримати свій пай на землю і засоби виробництва? Мабуть, уже час подивитися нашим урядовцям на реалії життя на селі.

А. Селіванов. Важливо враховувати при цьому й те, що приватне право формують через закони, в яких відображено політичні та економічні реформи, що справді сприймає і підтримує суспільство. Але юридична формула закону не може бути силовим засобом розв'язання проблем зміни форм власності і агресією як до людини праці, так і до частини суспільства, яка не працює і яку утримує держава. Закони першого покоління ще не формували систему публічного й приватного права, бо зовсім за іншими принципами було побудовано Конституцію, і тому держава дуже часто змінює «правила гри» за відсутності необхідних гарантій, щоб приватні інтереси були захищені й недоторканні. Насамперед це стосується процесів приватизації державного майна, коли система приватизації за безготівковими рахунками виявилася складною і неефективною і за аналізом Фонду державного майна України лише один з десяти громадян використав свій приватизаційний сертифікат.

В. Семенюк. Саме тому я завжди ставлю собі питання: кому вигідна нині прискорена масова приватизація земельних ресурсів і засобів виробництва і хто стане зрештою їхнім господарем? Ми часто чуємо, як керівники держави проголошують тезу про посилення регульованості економіки, активну роль держави у забезпеченні добробуту на селі. А що виходить насправді і що дасть нам приватизація — не все нам відомо. Якщо дивитися на Захід, то еволюцію розвитку небезпечно підміняти революційними заходами, швидкими змінами форм власності, як пропонують уряд і його прихильники. Вранці за їхнім розумінням після прийняття Указу чи постанови всі можуть прокинутися власниками землі, будівель, устаткування, техніки. Чи то не схоже на чергову урядову утопію для наших громадян, яких не раз вводили в оману?

А. Селіванов. Якщо масову приватизацію зводити до адміністративних директив, то навряд чи буде досягнуто соціальної справедливості, коли держава подарує приватні права разом із занедбаним господарством і своїми несплатними боргами. Мова йде саме про реформаторський напрям, поступовий шлях до створення приватного права разом з приватним сектором, заснованого на індивідуальній власності осіб, а вже далі — вільне використання власних прибутків, оплата праці залежно від її результатів, кваліфікації, освіти. Держава не в змозі забезпечувати суспільними фондами споживання всіх на рівних умовах, бо приватний сектор відокремлюється від державного і здатний давати значно більше або значно менше тим, хто перейшов до нього. Приватне право — це суть нових відносин держави і громадянина, які віддають перевагу через закон саме громадянину. На це можна сподіватися лише в майбутньому, а тепер навіть те, що передбачено законом, не виконують. Візьмімо, наприклад, Закон України «Про приватизаційні папери» від 6 березня 1992 р., який передбачає введення готівкової форми сертифіката. Мало хто з громадян навіть знає про це.

В. Семенюк. Я ознайомилася з досвідом приватизації у Чехії і переконалася, що там держава дає можливість громадянинові ділити свою частку, спрямовуючи її до різних підприємств і беручи участь у різних приватизаційних «хвилях». У нас цю необхідну можливість розподілу не було використано жодного разу. Відомо, що ті, хто брав участь в оренді з викупом, вклали свій сертифікат у рідне підприємство цілком. Ті громадяни, які в ході першої «хвилі» використали лише частку приватизаційного рахунку, нині зовсім вибувають з гри, бо в ході другої «хвилі» готівковий приватизаційний сертифікат видають лише тим, хто не використав свій приватизаційний рахунок зовсім. Ця «хвиля» рухається вже в зовсім іншому напрямку, і до неї громадянин не потрапляє.

А. Селіванов. Саме тому й підкреслюю, що за відсутності приватного права інтереси громадянина не забезпечені і не захищені. Згадаймо трастові скандали, коли 360 тисяч доларів США зникли разом з керівництвом «Укрбудтрасту». Кредитори, а це представники різних соціальних верств населення, жодного разу не одержали дивідендів. Фірму було зареєстровано в Києві через підставних осіб, а її справжні володарі — громадяни Естонії. Таких прикладів щодня більшає. Правова політика держави має виходити в цих питаннях з інтересів людей і через закони, як це робить тепер Верховна Рада України. Потрібно вводити правовий режим захисту прав громадян, якщо виконавча влада не виявляє інтересу до цієї важливої сфери регулювання приватних прав громадян.

В. Семенюк. Але погодьтеся, що, крім законів, має бути чіткий механізм державного контролю за ходом приватизації. Приватизація виявила такі несподівані ситуації, коли в акціонованому підприємстві робітники отримують тільки права на дивіденди, а от можливість управляти акціонованим товариством чинними законами не передбачено. Особливо це стосується закритих акціонерних товариств — колишніх державних підприємств, де вже непоодинокі випадки, коли адміністрація укладає з робітниками контракти, що їх будь-який час припиняють. Причин для цього знаходять багато, і це роблять окремі керівники, щоб дехто з тугим гаманцем перекупив акції у тих, кого звільняють з роботи.

А. Селіванов. Варто згадати і приватні підприємства у вигляді господарських товариств, коли у чинних законах України можна знайти 10 варіантів, як позбутися своїх партнерів для одноосібного захоплення капіталу. Наш застарілий Цивільний кодекс Української РСР зовсім не передбачає умови зобов'язань у процесі приватизації, але життя вимагає невідкладного врегулювання питань реального партнерства у діяльності приватизованого суб'єкта. На наш погляд, перетворення органів приватизації адміністративно-територіальних одиниць в регіонально-місцеві підрозділи Фонду державного майна має значно полегшити ситуацію врахування приватних прав громадянина, а не тих, хто перебуває при владі й через різноманітні форми використовує приватизацію у власних інтересах, змикаючись з кримінальним бізнесом.

В. Семенюк. Варто порушити ще й таку проблему, як власність та баланс, що визначають «велику» і «малу» приватизацію. Спосіб користування загальнонародною власністю передбачав передання майна з балансу однієї структури на баланс іншої. Але балансова вартість основних фондів — це зовсім не їхня ціна, тим більше, що інфляція зводить нанівець методи розрахунків. Саме тому інформацію про цінні папери фондового ринку не можна сприймати як достовірну. При цьому нерідко курс цінних паперів викривлено, що дезорієнтує і власників (емітентів), і власників (інвесторів). Знову постає питання, як сьогодні закон захищає і державу (надходження коштів від приватизації), і приватні права громадянина.

А. Селіванов. Фінансова статистика свідчить, що істотного збільшення обсягу коштів від приватизації поки що не спостерігається, і це залежить від неспроможності покупців, які мають право легально стати власником, наприклад, об'єктів державного майна. А що стосується узурпації приватної власності і прав громадян, то дуже просто це роблять деякі трастові компанії, коли обмежують права власників «ваучерів». Зміст договорів, які вони пропонують підписувати громадянам, часто значно ширший, ніж передбачають нормативні акти: обмін ваучера на «паї», акції, що від імені власника приватизаційного паперу здійснюється посередником. І громадяни підписують такі договори, свідомо обмежуючи свої права.

В. Семенюк. Тобто в таких випадках відбувається зміна об'єктів власності, а наші громадяни про це навіть і не здогадуються. Очевидно і те, що посередники порушують межі повноважень стосовно права громадян. Фактично розпорядження відбувається двома принципово різними об'єктами: приватизаційними паперами і акціями. Зрозуміло, що в такому разі іде свідоме перетворення приватизації на спосіб збагачення частини населення, яка різними шляхами, в тому числі й кримінальними, нагромадила великі суми грошей.

А. Селіванов. Річ у тім, що юридичні особи — трасти — користуються недосконалістю чинного законодавства, бо з приватизаційними паперами вони працюють на підставі ліцензії, а з акціями — на підставі Декрету Кабінету міністрів України «Про довірчі товариства», який дозволяє передавати у довірче управління будь-яке майно на будь-яких умовах. На мій погляд, потрібно врегулювати захист приватизаційних прав громадян на ринку цінних паперів через цивільно-правовий договір, в якому буде дві частини: договір-доручення на розміщення приватизаційних паперів і договір-доручення на управління цінними паперами. Законом потрібно забезпечити гарантії для довірливих громадян.

В. Семенюк. Це дуже корисно знати нашим громадянам, яких ділки обманюють щокроку. Проблеми приватизації мають сьогодні неабияке значення і для держави, і особливо для нашої людини. Бо тільки закони мають гарантувати її права на ринку, де вже багато чого пройшло повз людину праці. Повз тих, хто цю власність, яку ми звикли називати загальнодержавною, створював власними силами і власним життям. Це треба пам'ятати всім, хто причетний до влади.

ГОЛОС України

Засновник — Верховна Рада України.
Видавець — Президія Верховної Ради України.
252019, м. Київ-19, вул. М. Грушевського, 5.
Газета виходить з 1 січня 1991 року.

Головний редактор С. ПРАВДЕНКО.
Редколегія: О. БІЛИК (заст. головного редактора), Л. БРОВЧЕНКО (заст. головного редактора), А. ГОРЛОВ (перший заст. головного редактора), В. ЖЕЖЕРА, В. КРАСНОДЕМСЬКИЙ, С. ПИСАРЕНКО, А. СОЛОНСЬКИЙ, В. СУДДЯ (заст. головного редактора).

Адреса редакції: 252047, Київ-47, вул. Нестерова, 4.

- ТЕЛЕФОНИ: для довідок — 441-88-23; телефакс — 224-72-54; відділ реклами — 441-89-34, 441-89-44, телефакс — 449-85-62.
- Рукописів не повертаємо.
- Листування з читачами — тільки на сторінках газети.

Свідоцтво про реєстрацію періодичного друкованого видання — КП № 1 від 18.09.1990 р.

- За зміст та достовірність інформації у рекламних публікаціях відповідальність несе рекламодавець.
- Редакція не завжди поділяє позицію авторів публікацій.
- За точність викладених фактів відповідальність несе автор.

Газета виходить 5 разів на тиждень (крім неділі й понеділка) українською і російською мовами.
Індекс 60955.
Тираж 540740.

Комбінат друку видавництва «Преса України».
252047, Київ-47, проспект Перемоги, 50.
1 2 3 4 5 6 7 8 9 0
Зам. 0311053.